

Erhvervsskolars arbejde med specialpædagogisk støtte (SPS) i oplæringsperioder

INDHOLD

Erhvervsskolars arbejde med specialpædagogisk støtte (SPS) i oplæringsperioder

1	Resumé	5
2	Indledning	11
2.1	Baggrund	11
2.2	Formål	13
2.3	Design og metode	14
3	Støttebehov og omfang af SPS i oplæringsperioder	17
3.1	Støttebehov i oplæringsperioder	18
3.2	Omfang af SPS i oplæringsperioder	20
3.3	Barrierer for støtte	23
4	Afholdelse af SPS under oplæring	31
4.1	Forberedelse af SPS-modtagere til oplæringsperioder	31
4.2	Støtte til SPS-modtagere undervejs i oplæringsperioderne	34
5	Skolers organisering af arbejdet med SPS i oplæringsperioder	38
5.1	Organisering af SPS-arbejdet på erhvervsskoler	38
5.2	Skolers arbejde med at klæde oplæringssteder på til at tage imod elever, der får SPS	43
6	Oplæringssteders tilgang til SPS – og arbejde hermed	47
6.1	Oplæringssteders villighed til at modtage elever, der får SPS på baggrund af psykiske vanskeligheder	47

Appendiks A – Litteraturliste	51
-------------------------------	----

Appendiks B – Tabel	52
---------------------	----

1 Resumé

I denne rapport præsenterer Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) en undersøgelse af erhvervsskolenes arbejde med specialpædagogisk støtte (SPS) til elever med psykiske funktionsnedsættelser i oplæringsperioder, dvs. de dele af uddannelsen, der før 2020 blev benævnt som praktikperioder.

Specialpædagogisk støtte (SPS) er en individuel kompenserende støtte, der stilles til rådighed for elever med en funktionsnedsættelse eller tilsvarende svære vanskeligheder. Formålet med SPS er at sikre, at elever med funktionsnedsættelser kan uddanne sig på lige fod med andre elever.

Relevans og målgruppe

I Danmark står vi over for en kompleks samfundsudfordring med mangel på faglært arbejdskraft og lav søgning til og stort frafald fra erhvervsuddannelserne. Samtidig får en større andel af de unge psykiatriske diagnoser, og mange af dem har et særligt behov for støtte for at kunne klare sig igennem en ungdomsuddannelse. Derfor er det vigtigt at se på, hvordan den støtte, de unge modtager på erhvervsuddannelserne, fungerer.

EVA har i en evaluering af SPS på ungdomsuddannelserne fra 2021 konstateret, at der er udfordringer ved den støtte, de elever, der allerede får SPS, modtager i oplæringsperioder på erhvervsuddannelserne. Fx har eud-elever med psykiske funktionsnedsættelser større risiko for at komme i skoleopklæring frem for ordinær opklæring, og de har mindre sandsynlighed for at komme i beskæftigelse efter endt uddannelse (EVA, 2021).

I denne undersøgelse ser vi på, hvordan danske erhvervsskoler arbejder med at understøtte SPS i oplæringsperioder – specifikt for SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser – samt hvilke barrierer der kan blokere for god støtte i oplæringsperioder.

Rapporten henvender sig til det politiske niveau samt ledelser og fagprofessionelle på erhvervsskoler, der beskæftiger sig med SPS.

Sådan har vi gjort

Rapporten bygger på kvalitative interview blandt seks SPS-ansvarlige fra erhvervsskoler samt en kortlæggende spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på alle landets erhvervsskoler. Derudover trækker rapporten på viden fra EVA's tidligere undersøgelser på området (EVA, 2019, 2021, 2022).

Resultater

Mange SPS-modtagere får ingen støtte i oplæringsperioder

82 % af de SPS-ansvarlige vurderer, at de elever, der allerede modtager SPS grundet psykiske funktionsnedsættelser i høj eller nogen grad også har behov for støtte i deres oplæringsperioder. Støttebehovet knytter sig fx til det, at eleverne skal indgå på en arbejdsplads, udføre nye arbejdsopgaver og indgå i nye relationer. Men der er stor forskel på, hvor mange SPS-modtagere der modtager SPS i deres oplæringsperioder: 7 ud af 10 SPS-ansvarlige angiver, at det er under 40 % af SPS-modtagere på skolen, der får denne støtte med sig i oplæringsperioder. Der er desuden en mindre andel af skolerne (7 %), hvor de SPS-ansvarlige angiver, at *ingen* af deres SPS-modtagere modtager SPS i oplæringsperioder.

Undersøgelsen viser desuden, at der er nogle af de SPS-ansvarlige, der ikke er klar over, at det er skolens ansvar at yde SPS i oplæringsperioder.

Stor forskel på, hvor aktivt skolerne hjælper SPS-modtagere med at få støtte

Undersøgelsen viser, at der er stor forskel på, om og hvordan skolerne understøtter, at elever, der modtager SPS i skoleperioder, også får den støtte, de har behov for, i oplæringsperioder.

Forud for oplæringsperioden orienterer de fleste (82 %) støttegivere SPS-modtagerne om mulighederne for at få SPS i oplæringsperioden. Men det er blot 61 % af støttegiverne, der opfordrer eleverne til at tage imod SPS under oplæring. Interviewene viser, at det både kan handle om, at ikke alle skoler er deres ansvar bevidst, eller om at der er stor forskel på, om skolerne har en fælles procedure for, hvordan man arbejder med SPS i oplæring, eller om det lades være op til den enkelte støttegiver.

Nogle skoler er dog også særligt engagerede i, at deres elever, der modtager SPS, får støtten med sig i oplæringsperioder, og hjælper fx deres elever med, hvordan de kan tale med deres oplæringssted om deres behov for støtte (77 %). Andre forsøger at 'matche' deres SPS-modtagere med virksomheder, der er særligt rummelige (64 %). Derudover er der nogle støttegivere (61 %), der selv deltager i en opstartssamtale med den konkrete SPS-modtager og oplæringsstedet.

SPS-modtagere får typisk støtte af sit oplæringssted

Når SPS-modtagere får støtte i oplæringsperioder, foregår den typisk på oplæringsstedet og varetages af en støttegiver derfra, evt. i kombination med støtte fra en kendt støttegiver på erhvervsskolen. 69 % af de SPS-ansvarlige angiver, at støtten foregår på oplæringsstedet.

64 % af støttegiverne svarer, at støtten typisk varetages af en støttegiver fra virksomheden, enten alene (30 %) eller i kombination med støtte fra en støttegiver på skolen (34 %). 23 % svarer, at det typisk kun er en støttegiver fra skolen, der varetager støtten.

De fire vigtigste forklaringer på, at elever så sjældent får støtte i oplæringsperioder

Undersøgelsen viser, at der især er fire forklaringer på, at så få elever tager SPS-støtten med sig i deres oplæringsperiode.

1. Erhvervsskolens ledelse prioriterer ikke området

Manglende opbakning og prioritering fra skolens ledelse kan stå i vejen for arbejdet med SPS i oplæringsperioderne. 43 % af de SPS-ansvarlige vurderer, at skolens ledelse i mindre grad eller slet ikke har et tilstrækkeligt strategisk fokus på at hjælpe SPS-modtagere til gode oplæringsforløb. Nogle SPS-ansvarlige giver i de kvalitative interview udtryk for, at de savner, at skolens øverste ledelse i højere grad prioriterer SPS og tager ansvar for at understøtte, at virksomheder er villige til at modtage elever, der får SPS, i oplæring.

2. Oplæringssteder møder et tungt og krævende SPS-system

84 % af de SPS-ansvarlige vurderer, at tung administration i høj eller nogen grad er en barriere for god SPS i oplæringsperioder. Det handler fx om, at lavpraktiske opgaver som at fakturere støttetimer eller udfylde forløbsbeskrivelser opleves som besværlige eller tidskrævende.

Derudover oplever 68 % af de SPS-ansvarlige, at utilstrækkelig tid til oplæringsrelaterede opgaver er en barriere for SPS i oplæringsperioderne. Det kan bl.a. hænge sammen med, at SPS-systemet udelukkende kompenserer støttegiverne for den direkte konfrontationstid med eleven og ikke alt det andet arbejde, der følger med SPS-arbejdet, herunder administration og dialog mellem skole og oplæringssteder.

3. Eleverne selv ønsker ikke SPS i deres oplæringsperiode

Elevernes egen indstilling til at modtage støtte i oplæringsperioderne udgør også en barriere for at modtage SPS. Undersøgelsen viser, at 43 % af de SPS-ansvarlige vurderer, at SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser i mindre grad eller slet ikke selv ønsker at modtage SPS i oplæringsperioder.

Det hænger ifølge de SPS-ansvarlige sammen med, at eleverne kan opleve det som stigmatiserende at modtage støtte. Eleverne ønsker måske ikke at gøre opmærksom på deres udfordringer, når de søger om en læreplads, og de ønsker heller ikke, at arbejdspladsen ser anderledes på dem. Nogle elever forventer måske heller ikke at få brug for støtten i oplæringsforløb. Udfordringen, ved at eleverne er tilbageholdende med at gøre opmærksomme på deres støttebehov, er, at det kan betyde, at elevernes udfordringer vokser sig store, før oplæringsstedet eller en støttegiver på skolen bliver opmærksom på dem. Det kan i sidste ende føre til, at eleven mistrives og i værste fald falder fra i oplæringsperioden.

4. Fysisk afstand mellem skole og oplæringssted vanskeliggør samarbejde

Den fysiske afstand mellem skolen og oplæringsstedet kan også stå i vejen for arbejdet med at yde eller understøtte SPS i oplæringsperioderne. 52 % af de SPS-ansvarlige oplever, at stor fysisk afstand er en barriere for arbejdet med SPS i oplæringsperioderne. Nogle af de SPS-ansvarlige, der er ansat på skolerne, oplever desuden, at det kan være svært at finde tid til at holde kontakten med SPS-modtagere, når de arbejder fuld tid på oplæringsstedet.

Godt halvdelen af de SPS-ansvarlige har fælles procedurer for arbejdet med SPS i oplæringsperioder

Undersøgelsen viser, at der er forskel på, om skolerne har faste og fælles procedurer i forbindelse med arbejdet med SPS. På nogle skoler må den enkelte støttegiver selv vurdere, hvad støtten skal indeholde, og hvordan den skal organiseres, mens andre skoler har faste procedurer for, hvordan skolen eller SPS-teamet organiserer og udmønter støtten, så eleverne som udgangspunkt får det samme SPS-tilbud i oplæringsperioder.

Godt halvdelen af de SPS-ansvarlige angiver, at de i høj eller nogen grad har faste og fælles procedurer for SPS-arbejdet på skolen, når eleverne skal i oplæring. Det gælder både, ift. hvordan de taler med elever om muligheden for SPS i oplæringsperioder (63 %), og ift. om de har kontakt til elever (56 %) og virksomheder (53 %) undervejs i oplæringsperioden.

Oplæringssteder er generelt villige til at modtage elever med støttebehov

Undersøgelsen tyder på, at oplæringsstederne generelt er villige til at modtage elever, der får SPS på grund af psykiske funktionsnedsættelser. Det oplever 79 % af de SPS-ansvarlige. Omvendt oplever 20 % af de SPS-ansvarlige, at det i mindre grad er tilfældet.

De SPS-ansvarlige vurderer, at virksomhedernes forbehold særligt handler om både usikkerhed, mht. hvor tidskrævende det vil være at støtte elever med funktionsnedsættelser, om virksomheden har kompetencerne til at støtte eleven, og bekymring for, om eleven kan løfte opgaverne på oplæringsstedet. Herudover oplever knap halvdelen (45 %) af de SPS-ansvarlige, at oplæringsstederne efterspørger mere lavpraktisk viden, der relaterer sig til viden om rammer og økonomi i relation til SPS.

Over halvdelen af skolerne arbejder ikke systematisk med at klæde oplæringssteder på til at modtage elever, der får SPS

Ca. halvdelen af de SPS-ansvarlige (48 %) angiver, at man på deres skole i høj eller nogen grad arbejder systematisk med at klæde oplæringssteder på til at modtage elever, der får SPS grundet psykiske funktionsnedsættelser. Det gælder både ift. praktiske opgaver forbundet med at søge og afvikle støtte og ift. at yde selve støtten. Når skolerne klæder oplæringssteder på, sker det typisk gennem et møde eller en telefonsamtale. Herudover har nogle skoler udviklet pjecer målrettet oplæringssteder med information om, hvad det kræver at have elever, der får SPS, i oplæring, eller gode råd til at støtte elever med de mest gængse funktionsnedsættelser.

Perspektivering

Helt overordnet giver undersøgelsens resultater anledning til at sætte fokus på erhvervsskolernes ansvar for at yde SPS i oplæringsperioderne. Der er et stort potentiale i at øge skolernes bevidsthed om, at det utvetydigt er deres ansvar at sikre, at eleverne får den støtte, de har behov for, i oplæringsperioderne.

Undersøgelsen tegner et billede af, at mange skoler og oplæringssteder har vanskeligt ved at finde gode måder at **organisere og tilrettelægge støtten** på i oplæringsperioder. Det skyldes flere faktorer. For det første foregår oplæringen ofte et andet sted end på skolen, hvor afstanden nogle gange er stor. Nogle elever vil også have flere forskellige oplæringssteder igennem deres uddannelsesforløb. Derudover kan elevernes støttebehov ændre sig, når eleven indgår i en ny arbejdsmæssig kontekst. Alt dette stiller helt særlige krav til samarbejdet mellem skole og oplæringssted.

Derudover er der en række **strukturelle udfordringer** i den måde, SPS-systemet er indrettet på, som modarbejder støttearbejdet. Skolerne oplever administrationen forbundet med SPS som tung, og de oplever, at der mangler kompensation for det støtterelaterede arbejde, som skolerne udfører, og som ligger ud over den konkrete støtte til eleven, herunder administration, planlægning og koordinering relateret til SPS. Der ligger også en problematik i, at eleverne selv skal gøre opmærksom

på deres støttebehov, hvis de skal have støtte på oplæringsstedet, samtidig med at de skal søge om oplæringsaftaler på lige fod med andre elever. Det giver eleverne et incitament til ikke at informere om deres behov, af frygt for at det vil stille dem ringere end deres kammerater. EVA's tidligere evaluering (2021) har bl.a. vist, at nogle skoler har gode erfaringer med at arbejde med en fælles tilgang blandt de fagprofessionelle på skolen, hvor man har fokus på at afstigmatisere SPS. Det gøres konkret ved at tydeliggøre fordelene ved SPS for eleverne i oplæring og ved samtidig at ruste eleverne til at kommunikere med et oplæringssted om deres udfordringer og behov på en konstruktiv måde.

Undersøgelsen understreger et behov for, at både **skoler og oplæringssteder påtager sig ansvaret** for at sikre, at alle elever får mest muligt ud af deres oplæringsperioder. Det er klart, at denne opgave er tidskrævende, og man må ligeledes forvente, at det vil kræve opkvalificering af medarbejdere på skolerne, og ikke mindst blandt de oplæringsansvarlige på virksomhederne. Skolerne bør overveje, hvordan de kan understøtte virksomhederne bedst muligt i at tage del i dette samarbejde, fx ved at skolerne selv påtager sig den administration og kommunikation med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der er forbundet med at ansøge om SPS, herunder arbejdet med forløbsbeskrivelser. Dette vil derfor kræve en prioritering fra ledelsens hold – samt en prioritering fra politisk side – hvis man ønsker at skabe de nødvendige rammer for, at man kan lykkes med den opgave.

Alt i alt kalder undersøgelsen på, at vi ser nærmere på, hvordan samarbejdet mellem skole og oplæringssted konkret kan styrkes og formaliseres. Det vil EVA sætte fokus på i en kommende undersøgelse af forskellige organiseringer og samarbejdspraksisser blandt skoler og oplæringssteder, der har særlig fokus på – og gode erfaringer med – SPS i oplæringsperioder.

Opmærksomhedspunkter

Undersøgelsen af SPS i oplæringsperioder giver sammen med EVA's tidligere undersøgelser på området anledning til følgende opmærksomhedspunkter:

- **Rammer og retningslinjer for SPS i oplæringsperioder bør formidles helt klart** til både erhvervsskoler og oplæringssteder. Det skal tydeliggøres, at det er erhvervsskolernes entydige ansvar at sikre, at alle SPS-modtagere med støttebehov også tilbydes støtte i oplæringsperioder. Det bør også klargøres over for oplæringssteder, at muligheden for SPS foreligger, og hvad det indebærer.
- **Informationsmaterialer kan potentielt understøtte samarbejdet mellem skoler og oplæringssteder** og bidrage til at klæde oplæringssteder på til at modtage elever med støttebehov. Det kan fx være via understøttende vejledninger, der beskriver, hvordan skolen og oplæringssteder kan samarbejde på hensigtsmæssige måder, og hvad god støtte til elever med psykiske funktionsnedsættelser kan indebære. Det bør i den forbindelse overvejes, hvilke formater der vil være mest passende ift. målgruppen.
- **På erhvervsskolerne bør der være fokus på at professionalisere skolens SPS-indsats** og sikre, at medarbejderstaben har de nødvendige rammer, ressourcer og kompetencer ift. at yde kvalificeret støtte til elever med støttebehov i både skole- og oplæringsperioder. Et element heri er i højere grad at formalisere SPS-arbejdet og samarbejdet med oplæringssteder og have fælles procedurer på skolen for, hvordan SPS-modtagere informeres og opfordres til at søge støtte, samt at klæde dem på til at gå i dialog med oplæringsstedet om deres støttebehov.
- **Fra politisk side bør man overveje, hvordan man kan understøtte, at oplæringsstederne er klædt på til at modtage og støtte SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser:** Er udbuddet

og indholdet af eksisterende AMU-kurser passende? Hvordan kan man understøtte, at flere oplæringsansvarlige benytter sig af disse kurser? Kan man på anden måde sikre, at de oplæringsansvarlige/støttegivere på oplæringsstederne har de rette kvalifikationer? Undersøgelsen viser, at det i vid udstrækning er oplæringsstederne, der varetager den daglige støtte. Derfor ligger der et potentiale i, at man fra centralt hold understøtter opkvalificering af de støtteansvarlige på oplæringsstederne, selvom det i sidste ende er skolernes ansvar at sikre kvaliteten af den støtte, der gives.

- **Fra politisk side bør man ligeledes overveje, om man kan forenkle støttesystemet forbundet med støtte i oplæringen.** Kunne man fx forestille sig en tilskudsordning i stil med voksenlærlingeordningen el. lign.? I hvert fald bør det overvejes, om skoler og oplæringssteder i højere grad kan kompenseres for det støtterelaterede arbejde, der ligger udover støttetimer sammen med eleven fx administration, transport og samarbejde mellem skole og oplæringssted. Et forenklet støttesystem, hvor økonomien i tilskuddet ikke er knyttet direkte til afviklingen af den enkelte studiestøttetime med eleven, ville også resonere godt med den hverdag, som eleverne møder under oplæringen, hvor støtten ofte i praksis foregår som en del af den løbende introduktion og rammesætning til arbejdsopgaver, opfølgning, feedback mv. snarere end som afgrænsede afholdte støttetimer.
- I forlængelse heraf bør man også overveje, om man i stedet for – eller som supplement til – styrkelse af SPS-ordningen generelt bør prioritere midler til at **styrke og professionalisere samarbejdet mellem skole og oplæringssted bredt set – og altså ikke kun for SPS-modtagere.** EVA har tidligere vist, at oplæringsperioden og overgangen – og koblingen – mellem skole og oplæring er en udfordring for de fleste elever (EVA, 2021). Samtidig må der også forventes at være elever, der har psykiske udfordringer, der ikke er dokumenteret, og som dermed ikke er berettiget til SPS. Et generelt løft af samarbejdet omkring oplæringsperioderne kunne således komme alle elever til gode og bl.a. bidrage til en grundig forberedelse af eleven forud for oplæring, en tæt og løbende dialog mellem skole og oplæringssted, samt at flere oplæringssteder er gearede til – på inkluderende vis – at tage imod forskellige slags elever, herunder elever med psykiske funktionsnedsættelser, og understøtte deres læring undervejs i oplæringsperioderne.

2 Indledning

2.1 Baggrund

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har igennem en årrække beskæftiget sig med specialpædagogisk støtte (SPS) og lignende tilbud som et redskab til at sikre, at unge med funktionsnedsættelser kan tage ungdomsuddannelse på lige vilkår med andre unge. Bl.a. har EVA gennemført en evaluering af SPS på ungdomsuddannelserne (EVA, 2019, 2021). Den registerbaserede del af evalueringen viser, at SPS-modtagere klarer sig lige så godt eller bedre sammenlignet med andre unge mht. frafald. Dog peger EVA's analyse også på en række udfordringer, særligt for SPS-modtagere på erhvervsuddannelserne. Det fremgår bl.a., at eud-elever, der modtager SPS på baggrund af psykiske funktionsnedsættelser, har en større risiko for at komme i skoleoplæring frem for ordinær oplæring sammenlignet med andre unge. Det fremgår også, at denne gruppe har mindre sandsynlighed for at komme i beskæftigelse efter endt uddannelse sammenlignet med andre unge.

Ændret terminologi fra ”praktik” til ”oplæring”

Med trepartsaftalen ”Flere lærepladser og entydigt ansvar” fra november 2020 fulgte et initiativ om en ny terminologi for erhvervsuddannelserne, der bl.a. ændrer ”praktik” til ”oplæring” eller ”at være i lære”. Hensigten med den nye terminologi er bl.a. at undgå, at begrebet praktik forveksles med begreberne virksomhedspraktik og jobpraktik.

Terminologien i denne rapport er i overensstemmelse hermed.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet, 2020.

Den kvalitative del af evalueringen viser, at elever med psykiske funktionsnedsættelser ofte har behov for støtte i deres oplæringsperioder, men at denne støtte ikke altid finder sted i tilstrækkelig grad.¹ Analysen viser, at barriererne for SPS i oplæringsperioder både handler om *skolernes tilgang* til SPS-arbejdet, *virksomhedernes indstilling* til elever med støttebehov og om *elevernes egen åbenhed* omkring deres udfordringer. Det skyldes bl.a., at der er en række iboende dilemmaer knyttet til

¹ EVA, 2021: Evaluering af specialpædagogisk støtte på ungdomsuddannelserne. Hovedrapport. København: Danmarks Evalueringsinstitut. Lokaliseret 1. oktober 2021 på: https://www.eva.dk/sites/eva/files/2021-04/Rapport_Evaluering%20af%20specialp%C3%A6dagogisk%20st%C3%B8tte.pdf.

SPS i oplæringsperioder, herunder at det kan være dilemmafyldt for eleverne at søge en læreplads i konkurrence med andre elever, samtidig med at de skal gøre opmærksom på deres støttebehov. Endelig udgør oplæringsperioderne et miljøskifte med nye relationer, krav og forventninger, der i sig selv kan være udfordrende for elever med psykiske funktionsnedsættelser.

Den kvalitative analyse viste desuden, at der er stor forskel på, hvor systematisk skolerne arbejder med at understøtte, at SPS-modtagere får den støtte, de har behov for, mens de er i oplæringsperioder. Det gælder både ift. SPS-arbejdet internt på skolerne og ift. det praktikpladsopsøgende arbejde og dialogen med virksomhederne.

Herudover er det et vilkår, at der er forskel på erhvervsskoler fx i forhold til skolestørrelse, udbudte uddannelser og geografisk beliggenhed, der alt sammen kan have betydning for, hvordan arbejdet med SPS i oplæringsperioder gribes an.

De kvalitative perspektiver fra evalueringen indikerede således, på baggrund af interview med ledere og støttegivere, at der er variation, ift. om – og hvordan – erhvervsskoler arbejder med at understøtte, at SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser får SPS i oplæringsperioder. Der er dog behov for viden, der giver et mere bredt blik på, hvordan danske erhvervsskoler arbejder med at understøtte SPS i oplæringsperioder, herunder en kortlægning af, hvilke barrierer der opleves at stå i vejen for en god støtte i oplæringsperioderne.

2.1.1 Regler og rammer for SPS i oplæringsperioder

Det er helt entydigt erhvervsskolernes ansvar at sikre, at de elever, der har behov for SPS, får tilbudt relevant støtte, der kompenserer for deres funktionsnedsættelser i løbet af hele deres uddannelse, dvs. både i skole- og oplæringsperioder. Skolen kan indgå i dialog med andre aktører, herunder ansvarlige på oplæringssteder eller eksterne støttegivere ift. at afklare, hvordan støtten kan gennemføres bedst.

Samtidig er det værd at bemærke, at skolerne udelukkende kan anvende tilskuddet, der bevilges gennem SPS-ordningen, til samtaler med eleven, dvs. den tid, en støttegiver giver støtte til eleven. Det betyder bl.a., at man hverken kan søge tilskud via SPS for timer brugt på administration eller kommunikation mellem skole og oplæringssteder, hvor eleven ikke indgår. Dog vil dialog mellem skole, elev og oplæringssted om fx støttebehov eller opfølgning på støtten godt kunne dækkes via tilskuddet.

Nedenstående boks opsummerer nogle af de mest centrale regler vedrørende SPS i oplæringsperioder:

Regler og rammer for SPS i oplæringsperioder

- Erhvervsskolerne er ansvarlige for, at elever, der har behov for og er bevilget SPS, får støtte både i skole- og oplæringsperioder.
- SPS dækker de konkrete støttetimer, som en støttegiver bruger sammen med en elev, men ikke evt. tid brugt på planlægning, forberedelse eller videndeling relateret til SPS.

- For elever, der allerede modtager SPS, har skolerne ansvar for at organisere støtten, så eleverne enten kan fortsætte med den støttegiver, de allerede har (fra skolen eller et eksternt firma), eller få tildelt en støttegiver på deres oplæringssted. Støtten kan foregå på skolen og/eller på oplæringsstedet.
- Det er skolens ansvar at søge om støtte til eleverne i oplæringsperioder, uanset hvem der yder den, samt at kommunikere med oplæringsstedet herom, i de tilfælde hvor støtten ydes på oplæringsstedet.
- Skolen er ansvarlig for, at der også bliver lavet en forløbsbeskrivelse over støtteforløbet for hver enkelt elev i oplæringsperioder. Dette gælder, uanset om støttetimer afvikles af en ansat fra skolen eller virksomheden.
- Erhvervsskoler kan kun tage kontakt til et oplæringssted vedrørende en elevs støttebehov og SPS, hvis den elev, som kontakten omhandler, giver tilladelse hertil.

Kilde: spsu.dk.

2.2 Formål

Denne rapport har til formål at kortlægge, hvorvidt og hvordan erhvervsskolerne understøtter, at elever, der modtager SPS i skoleperioder, og som har et støttebehov i oplæringsperioder, får den støtte, de har behov for, samt hvilke barrierer der eksisterer herfor².

Rapporten henvender sig til det politiske niveau samt ledelser og fagprofessionelle på erhvervsskoler, der beskæftiger sig med SPS.

Rapporten fokuserer udelukkende på de SPS-modtagere, der modtager SPS på baggrund af psykiske funktionsnedsættelser. Psykiske vanskeligheder kan for eksempel være depression, angst, personlighedsforstyrrelse, skizofreni, autisme eller ADHD.

Afgrænsningen skyldes, at EVA's tidligere evaluering af SPS peger på, at det netop er denne gruppe af elever, der har særligt behov for støtte i oplæringsperioder. I 2017 udgjorde denne målgruppe 11 % af SPS-modtagerne på erhvervsuddannelserne, svarende til 5.122 elever (EVA, 2019).

2 Der vil givet vis være andre elever, der ikke er tilkendt SPS, som kan have gavn af støtte i oplæring, men de er uden for denne undersøgelses fokus.

Støtteformer til elever med psykiske funktionsnedsættelser

Støtte til elever med psykiske funktionsnedsættelser består typisk af studiestøttetimer eller støttepersonstimer:

Studiestøttetimer for elever med psykiske funktionsnedsættelser varetages af en støttegiver, der tilknyttes eleven i op til fem timer pr. uge. Formålet med støtten er at kompensere for elevens vanskeligheder i en uddannelsessammenhæng. Støtten tilpasses den enkelte elevs behov, og der kan indgå både kognitive, følelsesmæssige og sociale elementer. Studiestøtten kan fx have fokus på at arbejde med strategier til at skabe overblik og struktur, arbejde med anvendelsen af redskaber til at understøtte hukommelse og koncentration eller bidrage til, at eleven får øje på egne ressourcer og får støtte til at oversætte sociale koder, forventninger og normer, som opleves i en uddannelsessammenhæng. Dermed sigtes der mod, at eleverne gradvist udvikler deres mestringskompetencer til at håndtere deres funktionsnedsættelser, og at støtten i sidste ende udmønter sig i varig læring.

Formålet med støtten er således, at den skal kompensere eleven for de udfordringer, der optræder specifikt i en uddannelsesmæssig kontekst. Det betyder, at støtten ikke kan anvendes til udfordringer, som ikke har relation til den uddannelsesmæssige kontekst, eksempelvis transportledsagelse eller behandling. SPS-midler må heller ikke bruges til specialundervisning eller til at afhjælpe generelle mangelfulde skolemæssige forudsætninger.

Støttepersonstimer for elever med psykiske funktionsnedsættelser varetages af en støttegiver, der tilknyttes eleven i op til fem timer om ugen. En støttegiver er en person, der har regelmæssig kontakt med eleven og yder praktisk støtte på uddannelsen samt vejledning og hjælp til planlægning. Støttegiveren kan for eksempel være en elev på uddannelsesstedet eller en vejleder, som har kendskab til de sociale rammer og praktiske krav til eleverne.

Kilde: Ministeriets vejledning på www.SPSU.dk.

2.3 Design og metode

Undersøgelsen består af to datakilder, der kort beskrives i det følgende: kvalitative interview med seks SPS-ansvarlige fra erhvervsskoler og en kortlæggende spørgeskemaundersøgelse gennemført som totalundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på landets erhvervsskoler.

2.3.1 Kvalitative interview

Formålet med de kvalitative interview med SPS-ansvarlige fra erhvervsskolerne har været todelt. Dels har interviewene skullet give en dybere forståelse af, hvordan erhvervsskolerne arbejder med SPS i oplæringsperioder, og hvilke barrierer og potentialer de ser i denne forbindelse. Dels er interviewene brugt som afsæt for udviklingen af spørgerammen i det efterfølgende spørgeskema blandt SPS-ansvarlige for at sikre, at spørgsmål og svarmuligheder så vidt muligt vækker genklang i praksis.

EVA har ved rekruttering af de seks SPS-ansvarlige tilstræbt variation mht. skoletype, geografi, organisering af SPS og arbejde med SPS i oplæringsperioder.

2.3.2 Kortlæggende spørgeskemaundersøgelse

Formålet med den kortlæggende spørgeskemaundersøgelse har været at tegne et bredt billede af, hvordan erhvervsskoler arbejder med at understøtte, at SPS-modtagere med støttebehov får den nødvendige støtte i oplæringsperioderne, herunder med et særligt fokus på, i hvilken grad dette arbejde foregår systematisk. Et yderligere formål har været at få afdækket de barrierer og potentialer, de SPS-ansvarlige oplever i forbindelse med dette arbejde.

Spørgerammen er udviklet og pilottestet blandt udvalgte repræsentanter fra målgruppen af EVA.

Population og kontaktgrundlag

Populationen i undersøgelsen består af medarbejdere på erhvervsskolerne, som er ansvarlige for SPS. Populationen er blevet udvalgt ud fra følgende kriterier:

- Medarbejdere arbejder med erhvervsuddannelser (ikke AMU eller HHX/HTX).
- Medarbejdere arbejder med SPS på hovedforløbet (ikke grundforløbet).
- Medarbejdere arbejder med SPS for psykiske funktionsnedsættelser (dvs. ikke alene læsevejledere/ordblinde-vejledere).
- Medarbejdere har en eller anden form for ledelsesansvar for SPS-teamet, udstikker retningslinjer for arbejdet el. lign. (dvs. ikke sekretærer eller vejledere, der alene udfører SPS-arbejdet eller står for det administrative omkring SPS).

Undersøgelsespopulationen blev dannet ved et udtræk fra uddannelsesstatistik over erhvervsskolerne i Danmark, hvorefter Epinion ringede rundt til alle erhvervsskoler for at indsamle kontaktoplysninger på alle SPS-ansvarlige.

Epinion har etableret et kontaktgrundlag på 91 SPS-ansvarlige fordelt på landets erhvervsskoler. Da kontaktgrundlaget er etableret via telefonisk opringning til skolerne, afspejler kontaktgrundlaget ikke nødvendigvis den fulde population af SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelserne. For det første har skolerne selv skullet angive, hvor mange SPS-ansvarlige de har, og da skolerne har forskellige organiseringer af SPS, har det været vanskeligt at kvalitetssikre de indberettede tal. Det kan derfor variere, om skolerne har indberettet én ansvarlig på tværs af flere uddannelser og afdelinger, eller om de har indberettet flere SPS-ansvarlige pr. skole. For det andet kan der være uoverensstemmelse mellem de institutioner, der fremgår af uddannelsesstatistik.dk, og de institutioner, der aktuelt eksisterer, idet uddannelsesstatistik.dk kun opdateres årligt. Nye afdelinger kan således være åbnet eller lukket i mellemtiden. Desuden indeholder Epinions udtræk af erhvervsskoler ikke private udbydere af erhvervsuddannelser, hvorfor fx Diakonissestiftelsen ikke har været en del af indeværende undersøgelse.

Indsamling af besvarelser

Spørgeskemadata er indsamlet i perioden fra 30. september til og med 15. november 2022.

Indsamlingen af besvarelser var udfordret af flere forhold. For det første havde nogle skoler oplyst forkerte kontaktpersoner, der således var uden for undersøgelsens population, fx administrative medarbejdere eller rektorer på handelsgymnasier. Personer, der har henvendt sig til os med disse

udfordringer, har vi efterfølgende sorteret fra i kontaktgrundlag og datagrundlag. Det er dog muligt, at nogle af de potentielle respondenter fra kontaktgrundlaget, der ikke besvarede spørgeskemaet, slet ikke er i populationen.

For det andet viste det sig, at en del skoler/SPS-ansvarlige ikke er opmærksomme på deres pligt til at yde SPS i oplæringsperioder. Flere skoler/SPS-ansvarlige angav derfor i spørgeskemaets åbne besvarelser, at de ikke tilbyder støtte i oplæringsperioder, hvilket spørgerammen ikke har taget højde for. Respondenterne har derfor fået stillet en række spørgsmål i spørgeskemaet, selvom de ikke var i stand til at svare på dem. Derfor er andelen af respondenter, der har angivet ”Ved ikke”, fx relativt høj hele vejen igennem spørgeskemaet.

Svarprocent og repræsentativitet

Efter rens af data er der i alt 56 besvarelser på spørgeskemaet, svarende til en svarprocent på 61 %.

Der er gennemført repræsentativitetstest på regional fordeling samt skoletype-fordeling i datagrundlaget vs. Kontaktgrundlaget. Heraf fremgår det, at datagrundlaget samlet set er repræsentativt ift. kontaktgrundlaget, hvad angår både regional fordeling og skoletype, trods en underrepræsentation af handelsskoler i datagrundlaget og overrepræsentation af landbrugsskoler og sosuskoler (se appendiks B).

3 Støttebehov og omfang af SPS i oplæringsperioder

I dette kapitel er der fokus på de SPS-ansvarliges oplevelse af, hvorvidt SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser har behov for støtte i oplæringsperioder. Derudover beskrives det, i hvilket omfang SPS bliver tilbudt i oplæringsperioderne, og hvilke barrierer der står i vejen for, at støtten ydes som tiltænkt.

Kapitlet viser, at der er en udbredt oplevelse af, at SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser generelt også har et støttebehov i deres oplæringsperioder. Dog fremgår det af spørgeskemakortlægningen, at der stor forskel på, hvor meget SPS der ydes i oplæringsperioderne. Generelt ses der en tendens til, at der er mindre – eller manglende – fokus på mulighederne for at yde SPS i oplæringsperioder sammenlignet med skoleperioder. Enkelte skoler er slet ikke opmærksomme på, at de er forpligtet til at sikre SPS til elever med støttebehov i oplæringsperioder, og tilbyder det derfor ikke.

I kapitlet peges der på en række barrierer for arbejdet med at sikre god SPS i oplæringsperioder. Det handler først og fremmest om skolernes og ledelsens prioritering af området og om de rammer, der er for opgaveløsningen. Det gælder både tid afsat til det oplæringsrelaterede arbejde og hele det administrative setup forbundet til SPS-systemet, som er særlig tungt, når oplæringsstederne også skal involveres.

Derudover peger spørgeskemakortlægningen på, at elevernes egen indstilling til at modtage støtte i oplæringsperioderne kan udgøre en barriere. Når eleverne ikke ønsker at få støtte, handler det bl.a. om, at de ikke ønsker at gøre opmærksom på deres udfordringer i ansøgningsprocessen, og at de ikke ønsker at skille sig negativt ud på arbejdspladsen.

Overordnet set lægger spørgeskemakortlægningens resultater op til et øget fokus på erhvervsskolernes ansvar ifm. SPS i oplæringsperioderne. Der ligger således et potentiale i at øge skolernes bevidsthed om, at det – utvetydigt – er skolens ansvar at afdække elevens behov for støtte i oplæringsperioder samt – i tilfælde af behov – at søge om støtte og afklare med oplæringsstedet og eleven, hvad støtten skal bestå i, og hvem der skal yde den.

Derudover peger resultaterne på, at skolerne oplever, at der er nogle strukturelle udfordringer indlejret i SPS-systemet, herunder tung administration, utilstrækkelig compensation for det arbejde, der ligger ud over tiden med eleven,

3.1 Støttebehov i oplæringsperioder

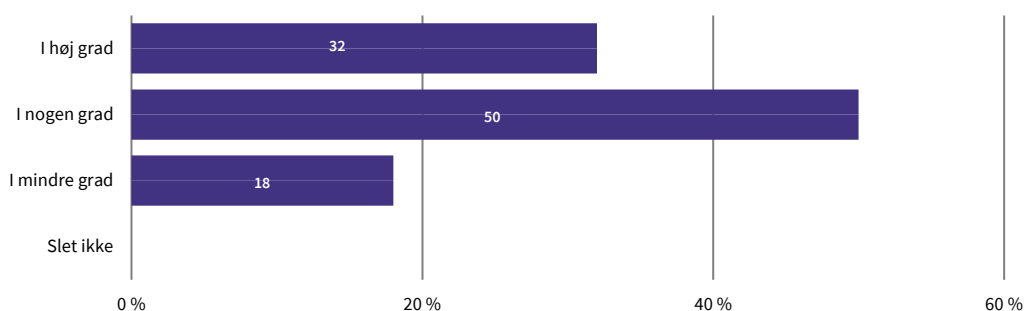
I de følgende afsnit er der fokus på de SPS-ansvarlige oplevelse af, i hvilken grad SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser også har behov for SPS i deres oplæringsperioder.

3.1.1 Generel oplevelse af, at elever har støttebehov i oplæringsperioder

Kortlægningen viser, at 82 % af de SPS-ansvarlige på skolerne vurderer, at elever med psykiske funktionsnedsættelser generelt set har behov for støtte i oplæringsperioder i høj (32 %) eller nogen grad (50 %). 18 % vurderer, at det i mindre grad er tilfældet (jf. figur 3.1.).

FIGUR 3.1

I hvilken grad er det din opfattelse, at elever med psykiske funktionsnedsættelser – generelt set – har behov for støtte i oplæringsperioder? (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

I tråd hermed viser EVA's tidligere evaluering af SPS, at elever med psykiske funktionsnedsættelser generelt oplever behov for støtte i oplæringsperioder, der særligt relaterer sig til at begå sig i nye omgivelser, med nye mennesker og nye krav (EVA, 2019). Evalueringen pointerede i forlængelse heraf, at det for nogle elever kan forstærke deres udfordringer, når de skal indgå i nye sociale sammenhænge, hvor det kan være en udfordring at kommunikere med chef eller kolleger på oplæringsstedet.

Af de kvalitative interview med SPS-ansvarlige fremgår det, at når de SPS-ansvarlige oplever, at nogle elever ikke har lige så stort et støttebehov i oplæringsperioder som i skoleperioder, så hænger det sammen med, at hverdagen i en virksomhed passer nogle elever bedre end en skolehverdag. Det afhænger i høj grad af den konkrete virksomhed og den type opgaver, eleven skal løse. Det kan fx være, når man inden for byggefagene kører ud til en kunde sammen med en svend, og altså ikke skal forholde sig til mange forskellige mennesker eller så mange skift i løbet af en arbejdsdag, som det fx er tilfældet i skoleperioder.

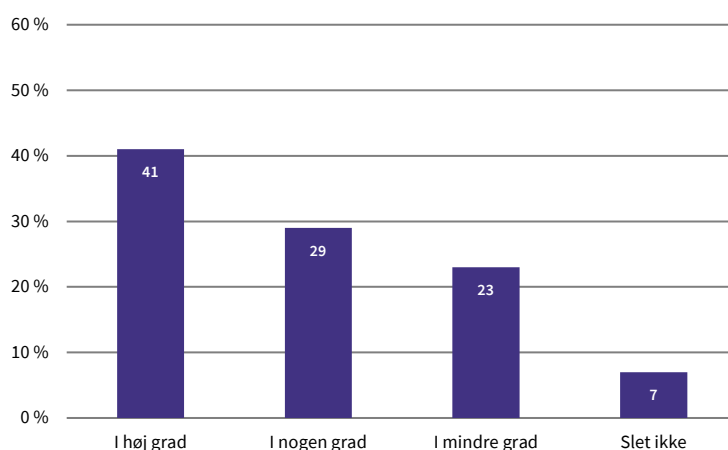
3.1.2 Oplevelse af et uopfyldt støttebehov i oplæringsperioder

I kortlægningen er de SPS-ansvarlige blevet bedt om at vurdere, hvorvidt de elever, der har et støttebehov i oplæringsperioder, også får tilbudt SPS (jf. figur 3.2).

Mens 41 % af de SPS-ansvarlige svarer, at SPS-modtagerne i høj grad får støtte, hvis de har et behov, svarer halvdelen (52 %), at SPS-elever kun i nogen grad (29 %) eller mindre grad (23 %) får SPS i oplæringsperioder, hvis de har behov for det. Herudover svarer 7 % af de SPS-ansvarlige, at elever med psykiske funktionsnedsættelser, der har behov for SPS i oplæringsperioder, slet ikke får det.

FIGUR 3.2

I hvilken grad oplever du, at jeres SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser får SPS i oplæringsperioden, hvis de har behov for det? (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

Analysen giver således et billede af, at der er et væsentligt uopfyldt støttebehov, da under halvdelen af skolerne svarer, at de oplever, at eleverne i høj grad får SPS, når de har behov for det.

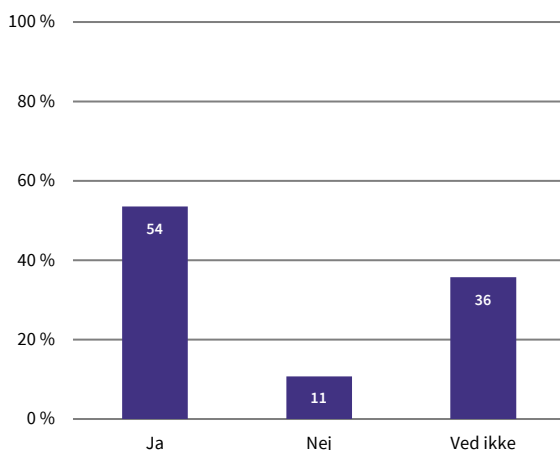
3.1.3 SPS-modtagere har særligt behov for støtte ved overgange

Kortlægningen viser, at de SPS-ansvarlige oplever, at støttebehovet blandt SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser varierer, alt efter hvor langt eleverne er i deres uddannelse. 54 % af de SPS-ansvarlige svarer, at de oplever, at der er tidspunkter i oplæringsforløb, hvor SPS-modtagere særligt har brug for støtte, mens 36 % svarer "Ved ikke" og 11 % svarer nej (jf. figur 3.3).

Af interview med SPS-ansvarlige – og af kommentarerne fra et svarfelt i spørgeskemaet – fremgår det, at eleverne særligt har behov for støtte i starten af en oplæringsperiode, og særligt hvis de skifter mellem forskellige oplæringssteder. Herudover kan der i det hele taget være behov for støtte til fx struktur, forudsigelighed, pauser og klare rammer. Det kan fx handle om, at eleverne har behov for hjælp til at få struktur på hverdagen og til at danne et overblik over opgaverne. Herudover fremhæver de SPS-ansvarlige, at elevers støttebehov kan stige, hvis der er pres på skolen eller oplæringsstedet, fx forbundet med nærtstående fagprøver eller evalueringer, eller hvis eleverne oplever, at det er vanskeligt at indfri de krav, der stilles til dem på arbejdspladsen.

FIGUR 3.3

Er der nogle tidspunkter i løbet af oplæringsforløb, hvor I oplever, at eleverne har særligt behov for støtte? (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

3.2 Omfang af SPS i oplæringsperioder

Som beskrevet (jf. afsnit 2.1.1) er det skolernes ansvar at sikre, at SPS-modtagere får den støtte, de er bevilget under deres uddannelse, både i skole- eller oplæringsperioder. Derudover viste afsnittet ovenfor, at der er en udbredt oplevelse af, at mange SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser også har behov for støtte i oplæringsperioderne. De følgende afsnit har fokus på, hvor stor en andel af SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser, der faktisk modtager SPS i oplæringsperioder.

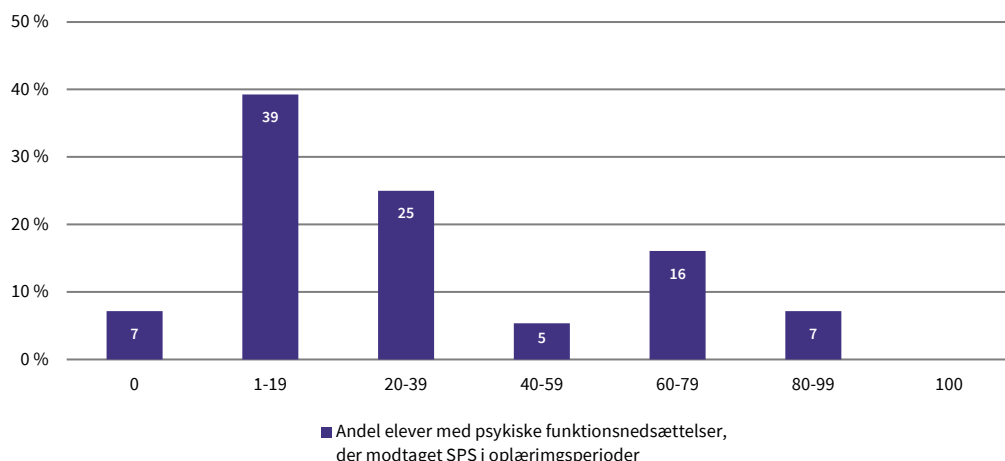
3.2.1 Mange SPS-modtagere får ikke støtte i oplæringsperioder

Kortlægningen viser, at en del SPS-modtagere slet ikke får støtte i oplæringsperioder (jf. figur 3.4). således angiver 7 ud af 10 (71 %) SPS-ansvarlige, at det er under 40 % af SPS-modtagere på skolen, der får denne støtte med sig i oplæringsperioder. 7 % af de SPS-ansvarlige angiver, at *ingen* af skolens SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser får SPS, når de er i oplæring.

I den anden ende af skalaen angiver 23 % af de SPS-ansvarlige, at det er flere end 60 % af SPS-modtagerne på skolen, der får SPS med i oplæring.

FIGUR 3.4

Hvor stor en andel af jeres SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser modtager typisk SPS i oplæringsperioder? (n = 56)

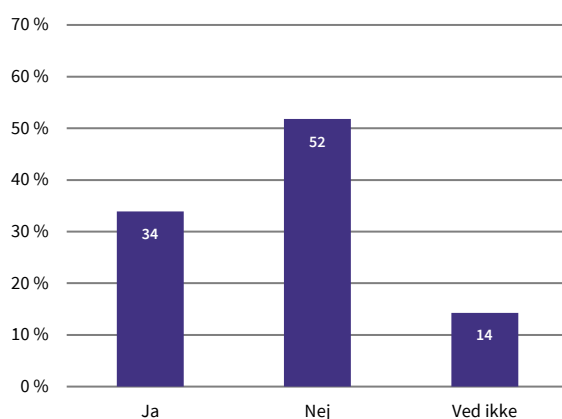
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

3.2.2 Kun halvdelen vurderer, at timebevillingen i oplæring svarer til timebevillingen i skoleperioder

Kortlægningen viser, at omkring en tredjedel (34 %) af de SPS-ansvarlige angiver, at der bruges færre SPS støttetimer for SPS-modtagere i oplæringsforløb, sammenlignet med når de er i skoleforløb. Omkring halvdelen (52 %) af de SPS-ansvarlige vurderer ikke, at timebevillingen er mindre i oplæringsforløb end i skoleforløb. Samtidig angiver 14 % af de SPS-ansvarlige, at de ikke ved, om timebevillingen for SPS generelt er mindre i oplæringsperioder end i skoleforløb. Det fremgår af figur 3.5 nedenfor.

FIGUR 3.5

Er timebevillingen generelt mindre i oplæringsforløb end i skoleforløb? (n = 56)

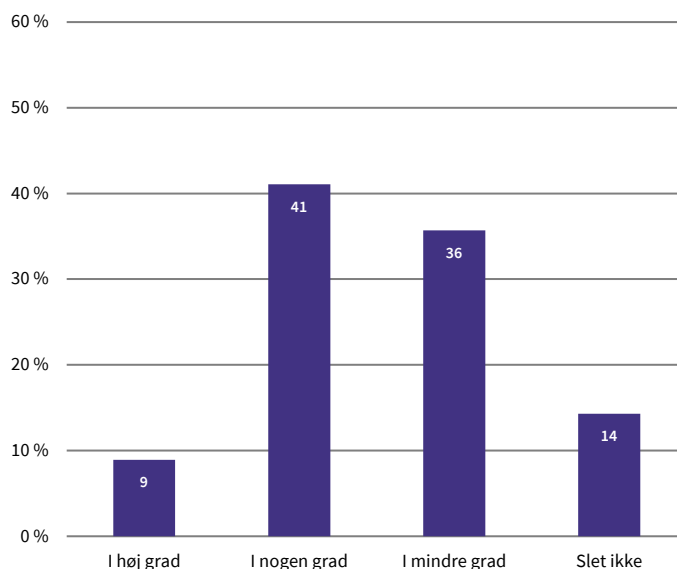

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler, EVA, 2022.

Herudover viser kortlægningen, at der generelt afholdes færre støtte timer, end der er søgt om i oplæringsperioder (jf. figur 3.6). I alt angiver 50 % af de SPS-ansvarlige, at det i høj grad (9 %) eller nogen grad (41 %) er tilfældet. 36 % svarer, at det i mindre grad er tilfældet, og 14 % svarer "Slet ikke".

FIGUR 3.6

I hvilken grad forekommer det, at I afholder færre timer, end der er søgt til eleven i oplæringsperioden? (n = 56)

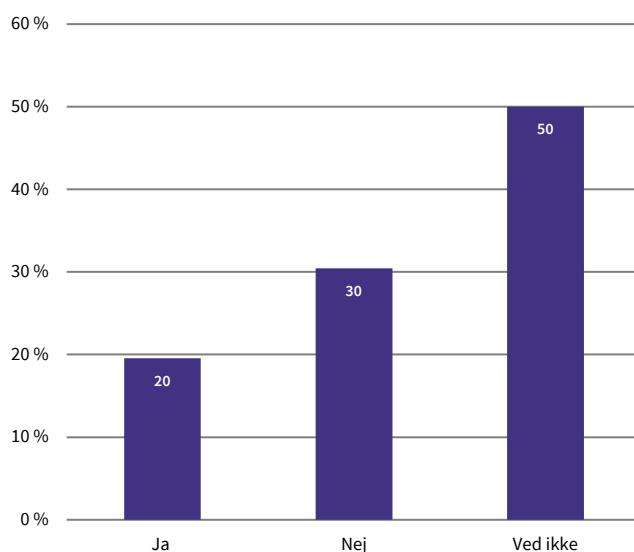

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

Tendensen til et lavere antal støttetimer i oplæringsperioden ser ikke i samme grad ud til at gøre sig gældende i skoleoplæringsperioder. Her angiver 30 %, at der *ikke* er forskel på antallet af støttetimer (jf. figur 3.7). Dog svarer 50 % "Ved ikke", så det er svært at tolke resultatet entydigt.

FIGUR 3.7

Specifikt vedrørende elever i skoleoplæring/skolepraktik (SOP/SKP): Er der forskel på antallet af støttetimer i skoleperioder og i SKP/SOP-forløb? (n = 46)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.
Note: Dette spørgsmål er ikke stillet til SOSU-skoler. Derfor er n lavere i denne figur.

3.3 Barrierer for støtte

Når der ikke altid ydes SPS i oplæringsperioderne, på trods af at der synes at være en udbredt oplevelse af, at behovet er der, kan det handle om forskellige ting. De følgende afsnit fokuserer på, hvad der har betydning for, om der ydes støtte i oplæringsperioder til de SPS-modtagere, der har behov for det. De barrierer, der knytter sig til oplæringsstederne, beskrives selvstændigt i kapitel 6.

3.3.1 Manglende fokus på erhvervsskolernes forpligtelse til at sikre SPS i oplæringsperioden

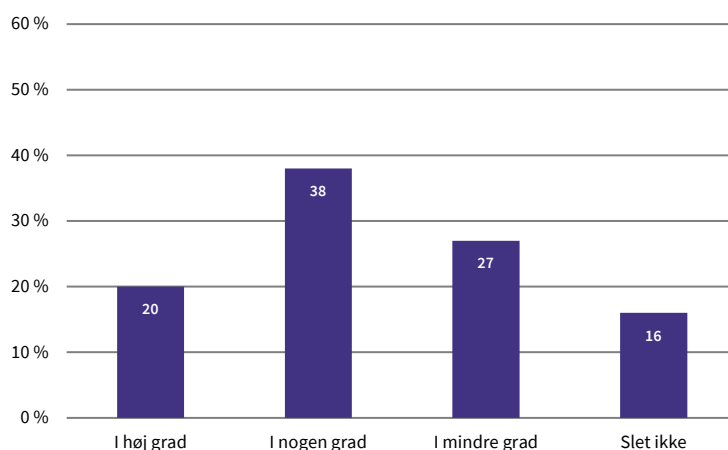
En af årsagerne til, at SPS ikke altid ydes i oplæringsperioden, selvom behovet er der, er ifølge nogle SPS-ansvarlige, at der er en opfattelse af, at deres skole slet ikke tilbyder SPS i oplæringsperioder. Det kommer til udtryk i både interview og kommentarfelter i spørgeskemaet.

EVA har i en tidligere undersøgelse (EVA, 2021) indikeret, at der blandt nogle skoler hersker uklarhed omkring skolens, oplæringsvirksomhedens og elevens ansvar ift. SPS i oplæringsperioder. Indeværende kortlægningen bekræfter, at denne uklarhed hos skolerne også gør sig gældende blandt en bredere kreds af skoler.

Derudover viser kortlægningen, at manglende ledelsesopbakning og prioritering af SPS kan stå i vejen for arbejdet med SPS i oplæringsperioderne (jf. figur 3.8). Der er stor forskel på, hvordan de SPS-ansvarlige vurderer den øverste ledelses fokus på SPS. 57 % af de SPS-ansvarlige vurderer, at skolens øverste ledelse i høj grad (21 %) eller i nogen grad (36 %) har et tilstrækkeligt strategisk fokus på at hjælpe SPS-modtagere til gode oplæringsforløb, mens 43 %, vurderer, at det kun i mindre grad (26 %) eller slet ikke (17 %) er tilfældet.

FIGUR 3.8

I hvilken grad oplever du, at skolens øverste ledelse har et tilstrækkeligt strategisk fokus på arbejdet med at hjælpe SPS-elever til gode oplæringsforløb? (n = 56)

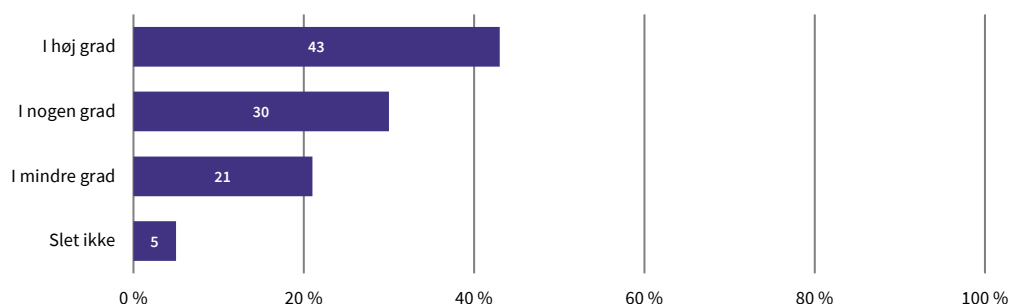

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler, EVA, 2022.

Der er også forskel på, i hvilken grad de SPS-ansvarlige oplever, at skolerne har fokus på at understøtte SPS i oplæringsperioder (jf. figur 3.9). I alt 73 % af de SPS-ansvarlige svarer, at deres skole i høj grad (43 %) eller nogen grad (30 %) har fokus på SPS i oplæringsperioder. Således viser kortlægningen, at mere end hver fjerde SPS-ansvarlige (26 %) oplever, at skolen kun i mindre grad eller slet ikke har fokus på at understøtte, at SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser får SPS i oplæringsperioder.

FIGUR 3.9

I hvilken grad har I på jeres skole fokus på at understøtte, at SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser får SPS i oplæringsperioder? (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

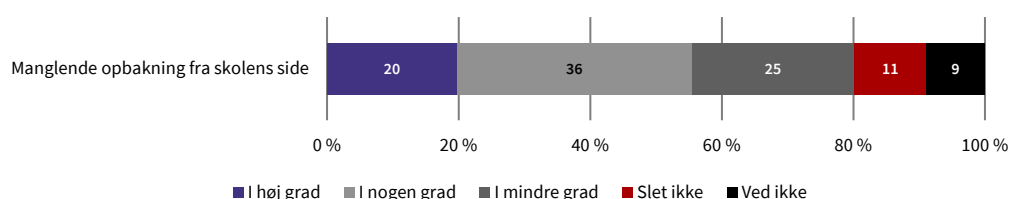
Af de kvalitative interview med SPS-ansvarlige fremgår det, at ledelsens prioritering af SPS vurderes som helt central for kvaliteten af den støtte, der gives. På nogle skoler er der en oplevelse af, at SPS ikke får nok bevågenhed fra den øverste ledelse. Det kommer bl.a. til udtryk ved, at der ikke er tilslutning til at prioritere området, fx ved at sikre væsentlig kompetenceudvikling. Nogle SPS-an-

svarlige giver også udtryk for, at de savner, at skolens øverste ledelse spiller en rolle ift. at understøtte, at virksomheder i højere grad tager imod elever, der får SPS, og i det hele taget signalerer, at det er et fælles ansvar, samfundet har, at så mange elever som muligt godt igennem deres uddannelser.

De SPS-ansvarlige er blevet spurgt til, hvorvidt opbakning fra skolens side har betydning for kvaliteten af SPS i oplæringsperioder (jf. figur 3.10). 56 % af de SPS-ansvarlige svarer, at skolens opbakning i høj grad (20 %) eller nogen grad (36 %) har betydning for kvaliteten. 36 % svarer, at det i mindre grad (25 %) eller slet ikke (11 %) er tilfældet. 9 % svarer, at de ikke ved det.

FIGUR 3.10

I hvilken grad SPS-ansvarlige vurderer, at nedenstående forhold har betydning for kvaliteten af den støtte, SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser modtager i oplæringsforløb (n = 56)

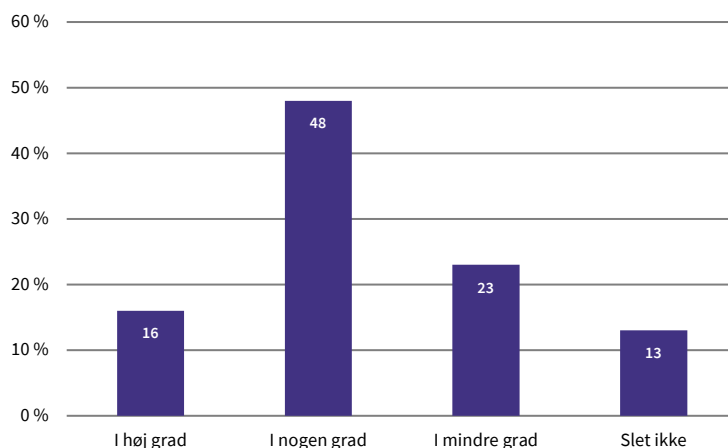
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler, EVA, 2022.

Af interview med SPS-ansvarlige fremgår det, at der er forskellig grad af tilfredshed med den SPS, skolen yder til SPS-modtagere i oplæringsperioder. Nogle giver udtryk for, at de er tilfredse med skolens tilbud, mens andre oplever det som utilstrækkeligt, både hvad angår kvantiteten (hvor mange der modtager støtte, og hvor meget støtte eleverne modtager), men også kvaliteten af den støtte, der tilbydes til de elever, der får SPS i oplæringsperioder.

Nedenstående figur 3.11 illustrerer også en vis spredning, ift. hvor tilfredse de SPS-ansvarlige giver udtryk for, at de er med den SPS skolen yder i oplæringsforløb. Kun 16 % svarer, at de i høj grad er tilfredse, mens 48 % svarer, at det i nogen grad er tilfældet, 23 % i mindre grad, og 13 % svarer "Slet ikke".

FIGUR 3.11

I hvilken grad er du tilfreds med den SPS, I yder i oplæringsforløb til elever med psykiske funktionsnedsættelser? (n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler, EVA, 2022.

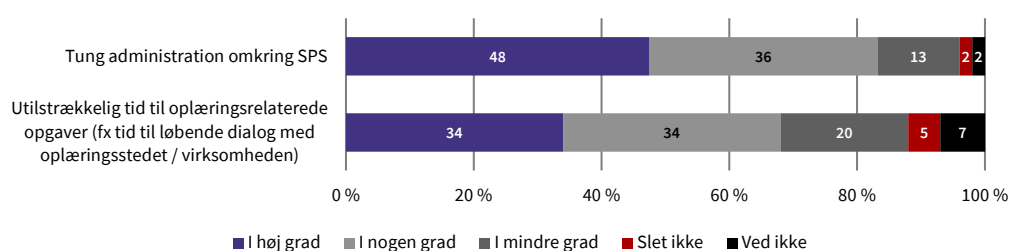
3.3.2 Uhensigtsmæssige rammer udgør en barriere for SPS i oplæringsperioder

Kortlægningen viser, at de SPS-ansvarlige peger på, at uhensigtsmæssige rammer udgør en væsentlig barriere for deres arbejde med SPS i oplæringsperioder. Uhensigtsmæssige rammer handler både om tung administration og manglende tid afsat til oplæringsrelaterede opgaver.

Figur 3.12 viser, at 81 % af de SPS-ansvarlige vurderer, at tung administration omkring SPS i høj grad (47 %) eller nogen grad (34 %) er en barriere for SPS i oplæringsperioder, mens 66 % peger på utilstrækkelig tid til oplæringsrelaterede opgaver som en barriere i enten høj (33 %) eller nogen grad (33 %).

FIGUR 3.12

I hvilken grad SPS-ansvarlige vurderer, at følgende udgør en barriere for arbejdet med at støtte SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser i oplæringsperioder (n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler, EVA, 2022.

Af de åbne svarfelter i spørgeskemaet og interview med SPS-ansvarlige fremgår det, at den tunge administration særligt omhandler dialogen mellem oplæringssted og skole i forbindelse med udfyldelse af forløbsbeskrivelserne, der skal indsendes til STUK i forbindelse med ansøgninger om støtte og evt. fakturering og udbetaling af midler til støtte, når den foregår på virksomheden.

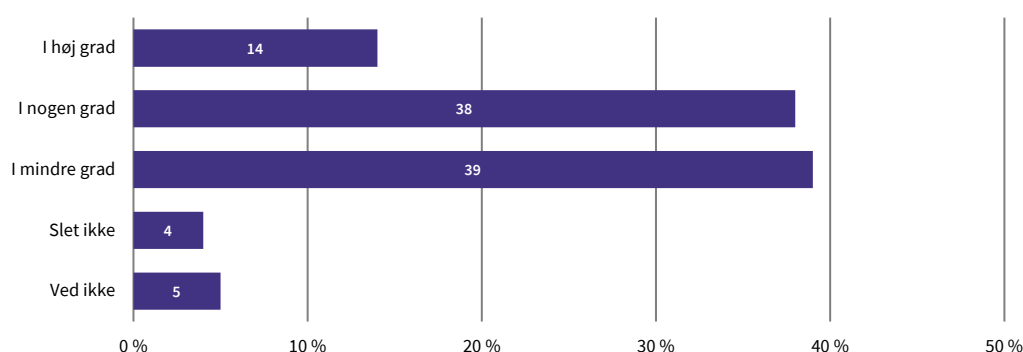
3.3.3 Tilbageholdenhed hos elever udgør en barriere for SPS i oplæringsperioder

Kortlægningen viser, at en betydelig andel af SPS-ansvarlige oplever, at SPS-modtagere *ikke* selv har et ønske om at modtage støtte i oplæringsperioder (jf. figur 3.13). Således svarer 52 % af de SPS-ansvarlige, at de oplever, at eleverne i høj grad (14 %) eller i nogen grad (38 %) har et ønske om at modtage støtte i oplæringsperioder, mens knap halvdelen (43 %) vurderer, at det i mindre grad (39 %) eller slet ikke (4 %) er tilfældet.

Interview med SPS-ansvarlige viser i tråd hermed en gennemgående oplevelse af, at eleverne ofte er tilbageholdende ift. åbne op omkring deres udfordringer og modtage støtte i oplæringsperioderne. Denne tilbageholdenhed kan imidlertid betyde, at elevernes udfordringer vokser sig store, før oplæringsstedet eller en støttegiver på skolen bliver opmærksom på dem. Det kan i sidste ende føre til, at eleven mistrives og falder fra i oplæringsperioden. Nogle SPS-ansvarlige giver udtryk for en ærgrelse over, at skolen ikke kan stille noget op ift. at overlevere viden om elever til oplæringssteder og sikre et godt forløb, hvis eleven ikke selv ønsker at fortælle om sine udfordringer.

FIGUR 3.13

I hvilken grad oplever du, at SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser selv har et ønske om at modtage støtte i oplæringsperioder? (n = 56)

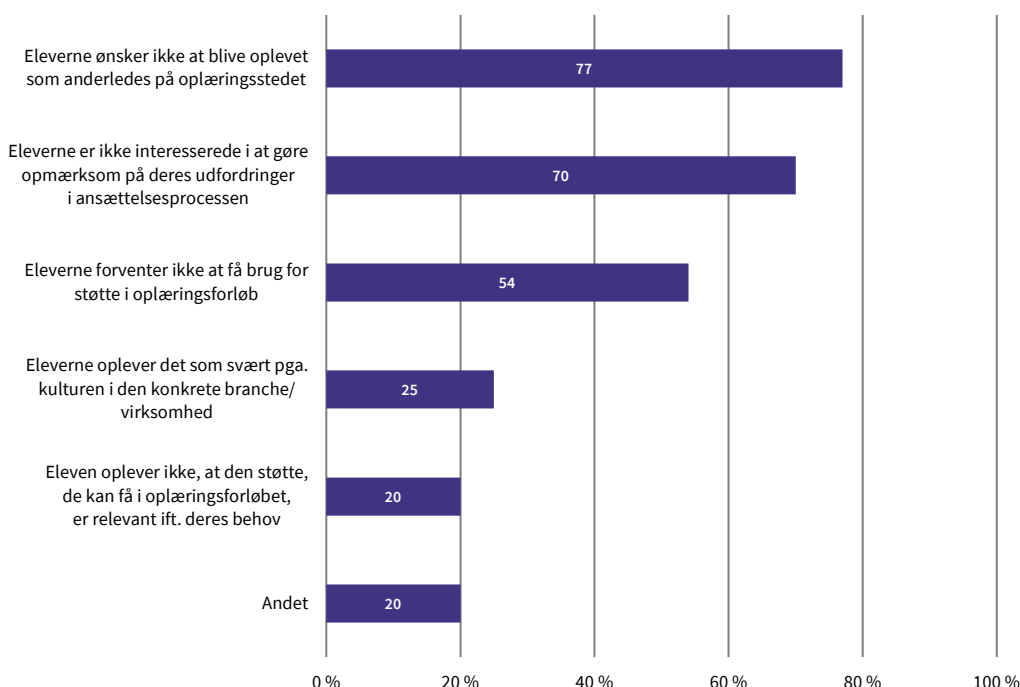
Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

I kortlægningen er de SPS-ansvarlige blevet spurgt til forskellige potentielle barrierer for SPS-modtagers lyst til at modtage støtte i oplæringsperioder (jf. figur 3.14). De SPS-ansvarlige vurderer, at den væsentligste barriere er, at eleverne ikke ønsker at blive oplevet som anderledes (76 %), mens 70 % svarer, at eleverne ikke er interesserede i at gøre opmærksom på deres udfordringer i ansættelsesprocessen. Herudover svarer godt halvdelen af de SPS-ansvarlige (54 %), at de oplever, at eleverne ikke selv forventer at få brug for støtte i oplæringsforløb.

De SPS-ansvarlige peger i mindre grad på virksomhedens kultur (25 %) og støttens relevans (20 %) som barrierer for, at eleverne ønsker at modtage støtte.

FIGUR 3.14

Når SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser ikke modtager støtte i oplæringsperioden, selvom I oplever, at de har brug for det, hvad handler det da om? (n = 56)

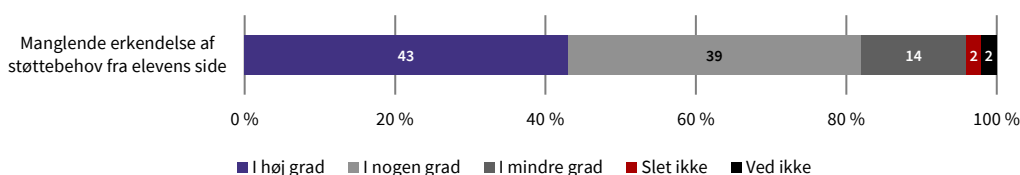
Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

Note: Spørgsmålet er stillet som et multiple-choice spørgsmål, hvorfor procenterne summer til mere end 100 %.

En anden barriere, de SPS-ansvarlige peger på, handler om en manglende erkendelse af støttebehov fra elevens side (jf. figur 3.15). 82 % angiver, at de i høj grad (43 %) eller nogen grad (39 %) oplever, at manglende erkendelse af et støttebehov kan være en barriere for at støtte SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser i oplæringsperioder.

FIGUR 3.15

I hvilken grad SPS-ansvarlige vurderer, at følgende udgør en barriere for arbejdet med at støtte SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser i oplæringsperioder (n = 56)

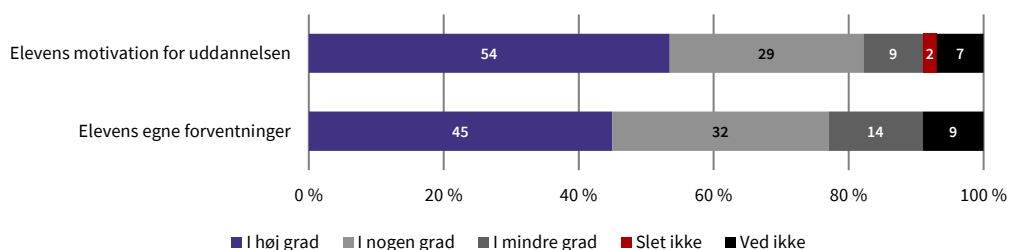

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

At en del SPS-modtagere i udgangspunktet er tilbageholdende ift. at modtage SPS under oplæring, kan også få betydning for kvaliteten af den støtte, de modtager (jf. figur 3.16). 83 % af de SPS-ansvarlige angiver, at elevernes motivation for uddannelsen i høj (54 %) eller nogen grad (29 %) har betydning for kvaliteten af den støtte, de modtager i oplæringsperioder. 77 % svarer, at elevens egne forventninger i høj grad (45 %) eller nogen grad (32 %) har betydning for kvaliteten.

FIGUR 3.16

I hvilken grad SPS-ansvarlige vurderer, at nedenstående forhold har betydning for kvaliteten af den støtte, SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser modtager i oplæringsforløb (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

3.3.4 Praktiske udfordringer ift. at yde støtte i elever på oplæringssteder

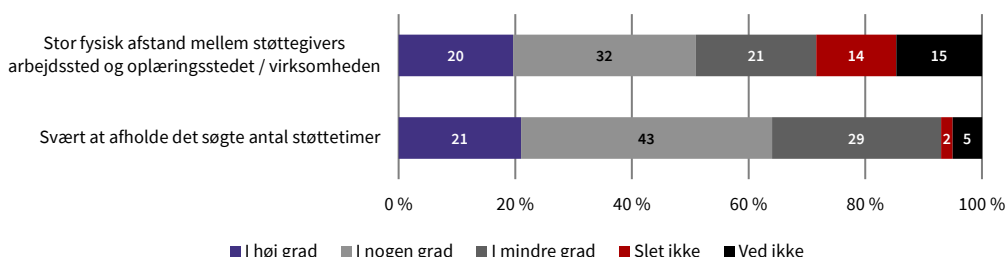
En sidste pointe er, at der er en række praktiske udfordringer forbundet med at yde støtte i oplæringsperioderne. Det handler bl.a. om, at den fysiske afstand mellem skolen og oplæringsstedet samt det, at eleven indgår på fuld tid i en hverdag på en arbejdsplads, kan udgøre barrierer for at afvikle støtte.

I alt 52 % af de SPS-ansvarlige angiver, at det i høj grad (20 %) eller nogen grad (32 %) udgør en barriere for at arbejdet med SPS i oplæringsperioderne, at der er stor fysisk afstand mellem støttegivers arbejdssted og oplæringsstedet, jf. figur 3.17. Dette må antages særligt at være en udfordring i de tilfælde, hvor eleven fastholder en støttegiver på skolen.

Derudover angiver i alt 64 % af de SPS-ansvarlige, at det i høj grad (21 %) eller nogen grad (43 %) udgør en barriere for arbejdet med SPS i oplæringsperioderne, at det i kan være svært at afholde det søgte antal støttetimer. At de SPS-ansvarlige oplever det som svært at afholde det søgte antal timer, afspejles også i, at en stor del af de SPS-ansvarlige angiver, at timebevillingen generelt er lavere i oplæringsperioder sammenlignet med skoleperioder, jf. afsnit 3.2.2. Dette kan i praksis betyde, at på trods af, at der er søgt støttetimer til en elev, så får eleven ikke den støtte, der er behov for.

FIGUR 3.17

I hvilken grad SPS-ansvarlige vurderer, at følgende udgør en barriere for arbejdet med at støtte SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser i oplæringsperioder (n = 56)

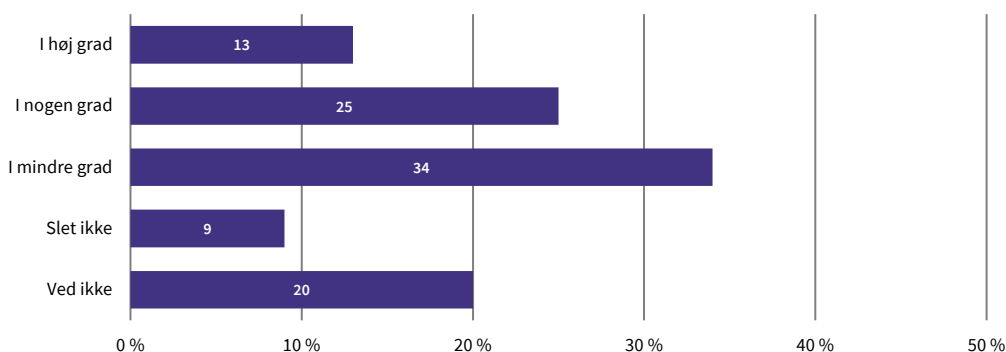
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler, EVA, 2022.

I forlængelse af overstående oplever nogle SPS-ansvarlige, at det er vanskeligt at finde et tidspunkt til at afholde støtten, som passer ind i elevens hverdag (jf. figur 3.18). 38 % af de SPS-ansvarlige svarer, at det i høj grad (13 %) eller nogen grad (25 %) er tilfældet. Omvendt svarer 43 %, at det i mindre grad (34 %) eller slet ikke (9 %) er vanskeligt. Således indikerer kortlægningen, at der er stor forskel på, i hvilken grad oplæringsstederne giver plads til afvikling af støtten. Endvidere angiver en stor andel (20 %) af de SPS-ansvarlige, at de ikke ved, om det er vanskeligt for støttegivere at finde et tidspunkt til støtten, som passer ind i elevens hverdag. Dette kan dels skyldes, at nogle skoler ikke tilbyder SPS under oplæring, men kan også indikere, at der er stor forskel på, hvor tæt dialog de SPS-ansvarlige er i med eleverne og støttegiverne, når eleven er i oplæring.

I tråd med dette fund viste EVA's tidligere evaluering af SPS, at der kan være udfordringer forbundet med, at der på virksomhederne ikke altid afsættes tilstrækkelig tid til at yde støtte til SPS-modtagere, når de er i oplæring, også selvom der er bevilget timer hertil (EVA, 2021).

FIGUR 3.18

I hvilken grad oplever du, at det er vanskeligt for jeres støttegivere at finde et tidspunkt til støtten, som passer ind i elevens hverdag? (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

4 Afholdelse af SPS under oplæring

Dette kapitel stiller skarpt på selve afviklingen af SPS i oplæringsperioder, hvem der giver den, og hvordan det foregår i praksis. Kapitlet beskriver, hvordan arbejdet med at støtte elever, der modtager SPS på baggrund af psykiske funktionsnedsættelser i oplæringsperioder, foregår – både ift. at forberede eleverne inden oplæringsperioderne og ift. at støtte eleverne undervejs.

Nogle skoler klæder SPS-modtagere på til oplæringsperioder ved at forberede eleverne til at tale om deres støttebehov med oplæringsstederne. Et andet greb, man anvender på nogle skoler, er at matche SPS-modtagere med virksomheder, der er særligt rummelige over for elever med støttebehov. Derudover er der nogle støttegivere, der deltager i en opstartssamtale mellem den konkrete elev og oplæringsstedet. Det er dog langt fra alle støttegivere, der gør brug af disse ting, og kun seks ud af ti støttegivere angiver, at de opfordrer deres elever, der får SPS, til at tage imod SPS under oplæring.

Når SPS-modtagere får støtte i oplæringsperioder, foregår den typisk på oplæringsstedet og varetages af en støttegiver derfra, evt. i kombination med støtte fra en kendt støttegiver på erhvervsskolen. Spørgeskemakortlægningen viser desuden, at det ikke altid er helt klart, hvem der har ansvar for at tage initiativ til at afvikle støtten, og at det kan være vanskeligt at finde tiden til støtte i hverdagen.

Kortlægningen peger således på et potentiale i, at erhvervsskolerne i højere grad har fokus på at sikre, at de SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser, der har behov for det, får SPS i oplæringsperioder. Både at eleverne reelt informeres og opfordres til at søge støtten, og at skolen – uanset hvordan SPS er organiseret i oplæringsperioden – sørger for at understøtte eleven i overgangen til oplæringsperioder. Samtidig er det et opmærksomhedspunkt, at man i organiseringen af støtten er opmærksom på, at det er støttegiver, der bør tage ansvar for, at støtten afvikles.

4.1 Forberedelse af SPS-modtagere til oplæringsperioder

I de følgende afsnit beskrives det, hvordan skolerne på forskellig vis arbejder med at orientere elever og klæde dem på til oplæringsperioder. Skolernes arbejde med at understøtte oplæringsstederne behandles separat i kapitel 5.

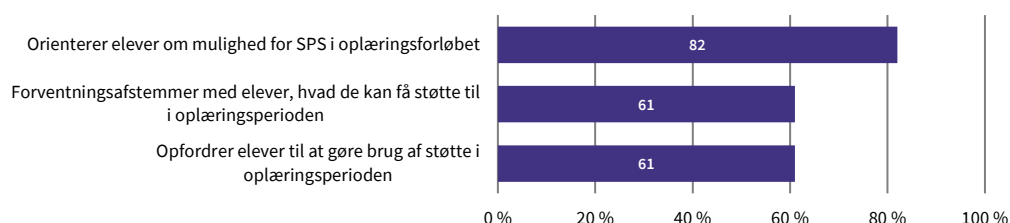
4.1.1 Skoler orienterer om muligheder, men kun seks ud af ti opfordrer eleverne til at søge SPS i oplæringsperioder

Kortlægningen viser, at langt de fleste SPS-ansvarlige (82 %) svarer, at de orienterer elever om muligheden for SPS i oplæringsforløbet. Dog svarer knap en femtedel af de SPS-ansvarlige (18 %), at de ikke orienterer deres elever, der modtager SPS, herom (jf. figur 4.1).

Herudover svarer 61 % af de SPS-ansvarlige, at de forventningsafstemmer med eleverne, hvad de kan få støtte til i oplæringsperioder, og en tilsvarende andel svarer, at de opfordrer elever til at gøre brug af støtten i oplæringsperioder.

FIGUR 4.1

Hvilke af følgende metoder gør I på skolen brug af for at forberede SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser på oplæringsforløbet forud for oplæringsforløbet? (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

Note: Spørgsmålet er stillet som et multiple-choice spørgsmål, hvorfor procenterne summer til mere end 100 %.

EVA har tidligere gennemført en erfaringsopsamling af bl.a. skolars erfaringer med SPS i oplæringsperioder. Denne giver en række eksempler på, hvordan en sådan informering om SPS målrettet elever kan foregå. Det kan fx være vha. foldere, der beskriver muligheden for SPS, og hvor man kan henvende sig, hvis man har et støttebehov, eller videoer, hvor SPS-modtagere fortæller om, hvad de har fået ud af at modtage SPS i oplæringsperioder med henblik på at tydeliggøre muligheden for elever (EVA, 2022).

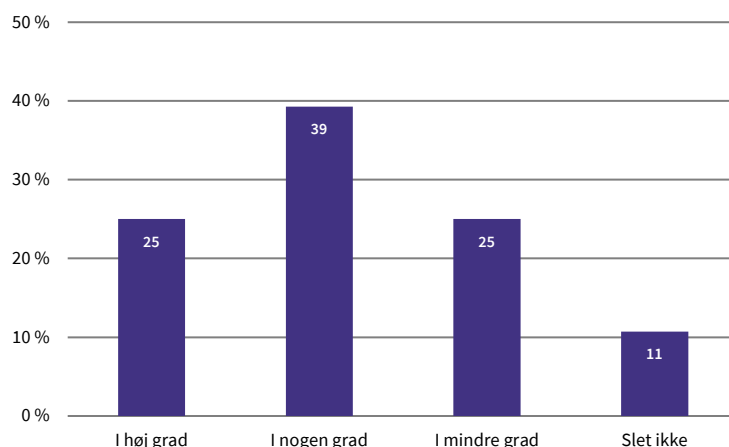
4.1.2 Nogle skoler arbejder strategisk med at matche SPS-modtagere med virksomheder, der er særligt rummelige

Kortlægningen viser desuden, at der er nogle skoler, der arbejder med at matche SPS-modtagere med oplæringssteder, som de vurderer er særligt rummelige over for den pågældende elevs udfordringer. Det svarer 64 % af de SPS-ansvarlige, at de i høj grad (25 %) eller nogen grad (39 %) gør. Godt en tredjedel af de SPS-ansvarlige (36 %) svarer, at de i mindre grad (25 %) eller slet ikke (11 %) arbejder med at matche SPS-modtagere med virksomheder (jf. figur 4.2).

Et eksempel på en skoles arbejde med at matche SPS-modtagere og virksomheder findes i EVA's tidligere erfaringsopsamling (EVA, 2022), hvor en af de deltagende skoler arbejder med at udarbejde et kartotek over virksomheder, der er særligt egnede til elever med udfordringer. På skolen gør man dog opmærksom på, at det er et krævende arbejde, da en medarbejder tager på besøg på relevante virksomheder og gennemfører interview efter en udviklet guide.

FIGUR 4.2

I hvilken grad er det et fokus for den/de afdelinger, du er ansvarlig for, at matche SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser med oplæringsvirksomheder, der er særligt rummelige over for denne målgruppe? (n = 56)

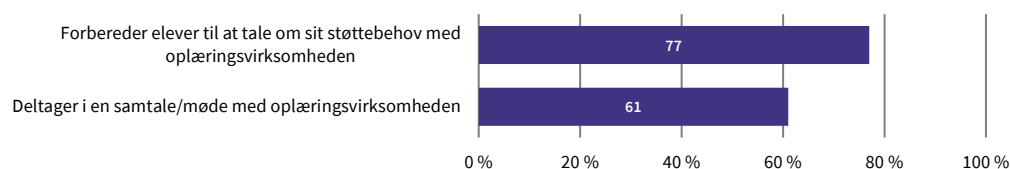
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

4.1.3 Nogle skoler klæder elever på til samtale med oplæringssted – seks ud af ti svarer, at støttegiver fra skolen også deltager i en sådan

Kortlægningen viser, at 77 % af de SPS-ansvarlige angiver, at de forbereder elever på at tale om deres støttebehov med oplæringsvirksomhederne. Herudover svarer 61 % af de SPS-ansvarlige, at de deltager i en samtale/møde med oplæringsvirksomheden (jf. figur 4.3).

FIGUR 4.3

Hvilke af følgende metoder gør I på skolen brug af for at forberede SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser på oplæringsforløbet forud for oplæringsforløbet? (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

Note: Spørgsmålet er stillet som et multiple-choice spørgsmål, hvorfor procenterne summer til mere end 100 %.

Af interview med SPS-ansvarlige fremgår det, at møder med oplæringssteder bl.a. har fokus på elevens udfordringer i hverdagen og håndtering heraf. Møderne kan også handle om, hvad man som oplæringssted skal være opmærksom på ift. eleven, og hvilke værktøjer man med fordel kan gøre brug af til at støtte eleven.

4.2 Støtte til SPS-modtagere undervejs i oplæringsperioderne

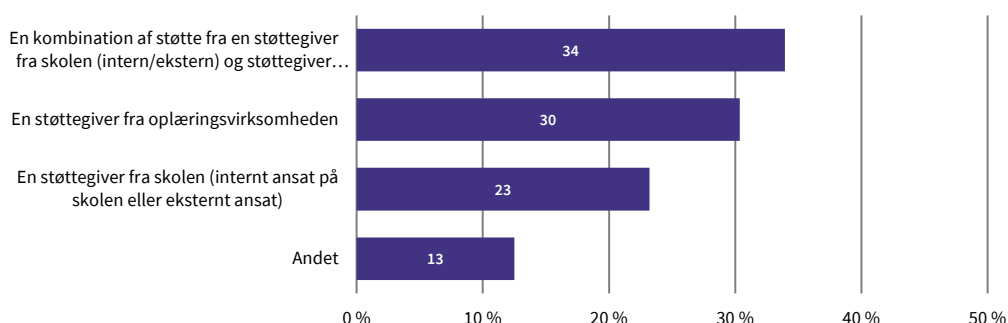
I de følgende afsnit beskrives det, hvordan støtte til SPS-modtagere foregår i selve oplæringsperioderne.

4.2.1 SPS i oplæringsperioder foregår typisk på lærepladsen og involverer ofte både støttegiver fra virksomhed og erhvervsskole

Kortlægningen viser, jf. figur 4.4, at når elever med psykiske funktionsnedsættelser får SPS i oplæringsperioder, varetages støtten oftest af en støttegiver fra virksomheden, enten alene (30 %) eller i kombination med støtte fra en støttegiver på skolen og virksomheden (34 %). 23 % svarer, at det typisk er en støttegiver fra skolen, der varetager støtten.

FIGUR 4.4

Hvem varetager typisk støtte til jeres SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser i oplæringsforløb? (n = 56)

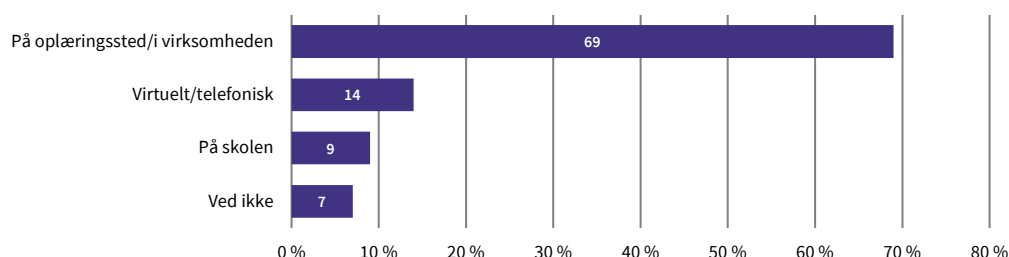
Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

Af de åbne svarkategorier i spørgeskemaet fremgår det, at nogle SPS-ansvarlige oplever det som svært at foretage en generel vurdering af deres støttepraksis, da det baserer sig på en individuel vurdering af elevers konkrete behov. Interview med SPS-ansvarlige viser i tråd hermed, at der både kan være fordele forbundet ved at fastholde en støttegiver på skolen og ved at få en ny støttegiver på oplæringsstedet. Det vil variere fra elev til elev, hvad der er mest hensigtsmæssigt. For elever, der har det svært med nye rammer og relationer, kan det være en fordel at beholde en støttegiver på skolen, mens der for andre kan være behov for en støttegiver, der er tæt på opgaveløsningen og kender hverdagen på den nye arbejdsplads. Nogle SPS-ansvarlige fortæller desuden, at deres støttegivere fastholder relationen til SPS-modtagere i oplæringsperioder, hvis der er et behov, uanset om der er en støttegiver på oplæringsstedet eller ej. Andre beskriver, at deres støttegivere har fokus på at samle grundigt op på oplæringsperioderne, når eleverne kommer tilbage på skolen.

Kortlægningen viser, at støtten typisk afvikles på oplæringsstedet (jf. figur 4.5). Det svarer 67 % af de SPS-ansvarlige. 14 % angiver, at støtten primært afvikles virtuelt eller telefonisk, mens 9 % svarer, at det primært sker på skolen.

FIGUR 4.5

Hvor afvikles støtten i oplæringsforløb primært? (n = 56)

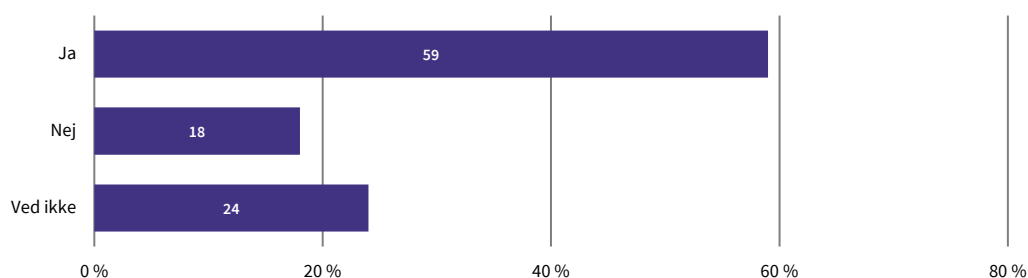
Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

4.2.2 Mange skoler holder fortsat kontakt til eleverne i oplæringsperioderne, selvom støtten afvikles af oplæringsstedet

Kortlægning viser, at mange støttegivere på skolerne fastholder kontakten til eleverne i de tilfælde, hvor støtten primært foregår på – og varetages af – oplæringsstedet. 59 % af de SPS-ansvarlige svarer, at en støttegiver fra skolen fortsat har dialog med SPS-modtagere om deres trivsel og støttebehov i oplæringsperioder (jf. figur 4.6).

FIGUR 4.6

Er der fortsat dialog om elevens trivsel og behov for støtte mellem støttegiver fra skolen og eleven, når eleven er i oplæring? (n = 17)

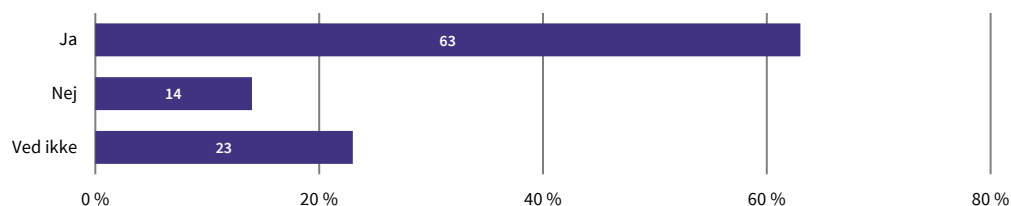
Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

Note: Spørgsmålet er kun stillet til respondenter, der har svaret, at det primært er oplæringsvirksomheder, der yder støtte til deres SPS-elever i oplæringsperioder.

I forlængelse heraf viser kortlægningen, at der i en del tilfælde også er en dialog mellem støttegiver og oplæringssted om elevens trivsel og støttebehov, mens eleven er i oplæring. 63 % af de SPS-ansvarlige angiver, at det er tilfældet, mens 14 % svarer nej, og 23 % svarer "Ved ikke" (jf. figur 4.7).

FIGUR 4.7

Er der dialog om elevens trivsel og behov for støtte mellem støttegiver fra skolen og oplæringssted, når eleven er i oplæring? (n = 56)

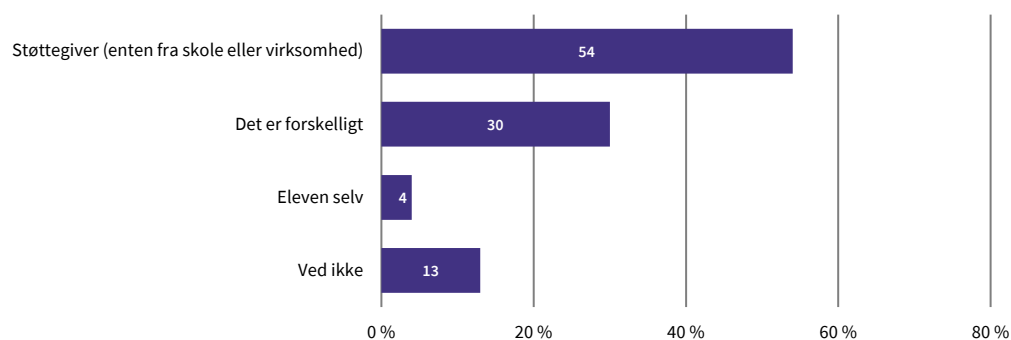
Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

4.2.3 Initiativet til støtten er ikke altid klart

Kortlægningen viser, at det ikke er entydigt, hvor det primære initiativ til SPS under oplæringsperioder ligger (jf. figur 4.8). 54 % af de SPS-ansvarlige vurderer, at det er støttegiveren, der primært tager initiativ til at afvikle støtten, mens 30 % svarer, at det er forskelligt, og 4 % svarer, at det er eleven. Det betyder altså, at det ikke altid er givet, at det er støttegiveren, der tager initiativ til støtten.

FIGUR 4.8

Når der er indgået aftale med eleven om støtte i oplæringsforløbet, hvem tager da primært initiativ til at afvikle denne støtte? (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

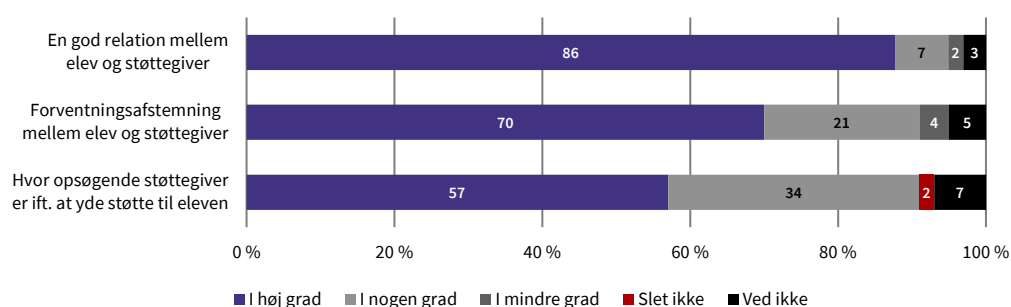
EVA's tidligere evaluering af SPS viste på baggrund af interview med elever og støttegivere, at SPS-modtagere kan opleve det som udfordrende og uoverskueligt selv at vurdere, hvornår de har behov for støtte og tage initiativ til denne (EVA, 2021). Evalueringen pegede derfor på, at det kan have positiv betydning, at støtten har en proaktiv karakter, hvor støttegiver tager initiativ til støtten, og at støtten foregår regelmæssigt og i højere grad har fokus på at forebygge end at behandle udfordringer, som de opstår. Det må forventes at være sværere for elever, der får SPS og befinder sig på en ny arbejdsplads i nye relationer, at række ud og selv tage initiativ til at få hjælp, særligt hvis denne gives fra en kollega på oplæringsstedet.

På trods af at initiativet til støtten ikke er helt klart, er der bred enighed blandt de SPS-ansvarlige om, at relationen mellem elev og støttegiver, herunder forventningsafstemning og en opsøgende

støttegiver, har betydning for kvaliteten af SPS i oplæringsperioder. Således svarer 93 %, at en god relation i høj grad (86 %) eller nogen grad (7 %) har betydning for kvaliteten af støtte. 91 % svarer, at forventningsafstemning i høj grad (70 %) eller nogen grad (21 %) har betydning, mens samme andel svarer, at det høj grad (57 %) eller nogen grad (34 %) har betydning for kvaliteten af støtte, hvor opsøgende støttegiver er.

FIGUR 4.9

I hvilken grad SPS-ansvarlige vurderer, at nedenstående forhold har betydning for kvaliteten af den støtte, SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser modtager i oplæringsforløb (n = 56)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler.

5 Skolers organisering af arbejdet med SPS i oplæringsperioder

I dette kapitel er der fokus på, hvordan erhvervsskolerne organiserer SPS, og hvordan de arbejder med at klæde oplæringssteder på til at modtage elever, der får SPS.

Kapitlet viser, at organiseringen af SPS på erhvervsskolerne varierer. Variationen handler både om, hvor mange SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser der er tilknyttet det enkelte SPS-team, og om hvordan støttegiverne er ansat, herunder om støttefunktionen er deres primære arbejdsopgave. Det fremgår endvidere af kapitlet, at der er stor forskel på, i hvilken grad skolerne har faste og fælles procedurer for at understøtte arbejdet med SPS, herunder også variation, mht. hvor strategisk skolerne arbejder med opkvalificering af støttegivere.

Endelig viser kapitlet, at det kun er ca. halvdelen af de SPS-ansvarlige, der angiver, at man på deres skole arbejder med at klæde oplæringssteder på til at modtage elever, der får SPS. Det gælder både ift. praktiske opgaver ifm. støtten og ift. det at yde støtte. Det kan både være information om målgruppen af unge med psykiske funktionsnedsættelser mere generelt eller informationsudveksling omkring de konkrete elever.

Samlet set peger kapitlet på, at der ligger et potentiale i, at erhvervsskolerne i højere grad prioriterer og systematiserer arbejdet med SPS i oplæringsperioder. Det gælder både internt på skolerne og ikke mindst ift. arbejdet med at klæde oplæringsstederne på til at modtage og hjælpe SPS-modtagere med støttebehov i oplæringsperioder.

5.1 Organisering af SPS-arbejdet på erhvervsskoler

De følgende afsnit beskriver, hvordan SPS-arbejdet er organiseret særligt med fokus på SPS i oplæringsperioder.

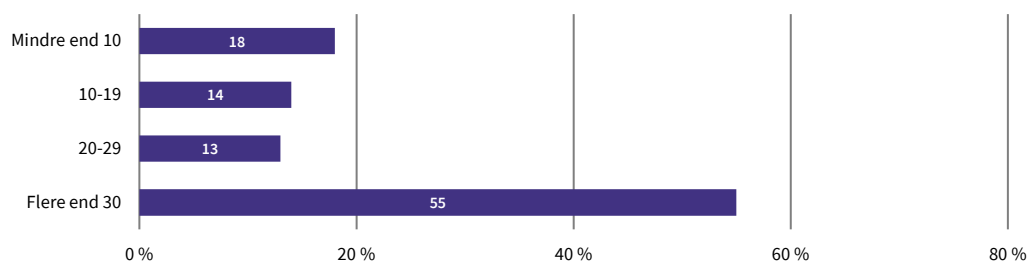
5.1.1 Variation i antallet af SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser

Kortlægningen viser, at der er forskel på, hvor mange SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser de enkelte SPS-teams har ansvar for.

Figur 5.1 viser, at antallet varierer fra under 10 til over 30 SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser. Det er over halvdelen (55 %) af SPS-teamene, der har ansvar for flere end 30 SPS-modtagere, mens knap 20 % har ansvar for mindre end 10 elever, der modtager SPS på baggrund af psykiske funktionsnedsættelser.

FIGUR 5.1

Hvor mange elever modtager SPS på baggrund af psykiske funktionsnedsættelser på den/de afdeling(er), dit SPS-team er tilknyttet? (n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

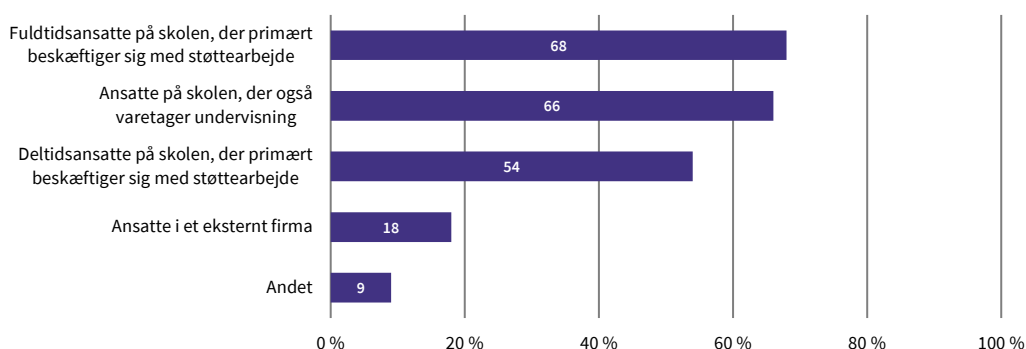
5.1.2 Erhvervsskolerne benytter forskellige modeller for ansættelse af støttegivere

EVA har tidligere vist, at organiseringen af støtten til SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser varierer mellem skolerne, bl.a. afhængig af SPS-støttegiverens ansættelse (EVA, 2019). I publikationen blev organiseringen af støtten kategoriseret ud fra to overordnede parametre: Om støttegiverne er eksternt eller internt ansatte, samt om det er støttegiverens primære beskæftigelse eller en bibeskæftigelse at yde støtte til SPS-modtagere. I undersøgelsen identificeres der ikke én ideel måde at organisere SPS på, men der blev peget på en række styrker og svagheder forbundet med forskellige måder at organisere støtten på. Det handler fx om, at ansatte med primær beskæftigelse i støttearbejdet har den fordel, at de ofte har større målgruppekendskab, er klart adskilt fra elevens øvrige skolegang (fx ikke har en bedømmerrolle) og kan være mere fleksible end fx undervisere, der også har undervisning på skemaet. Undervisere, som har støttearbejdet som bibeskæftigelse, kan i stedet have den fordel, at de har indblik i elevens hverdag og presperioder og kan have nemmere adgang til andre undervisere på skolen, fx hvis der skal laves aftaler om udsættelse af afleveringer eller deltagelse i undervisningen (EVA, 2019).

Figur 5.2 nedenfor viser, hvilke ansættelsestyper erhvervsskolerne gør brug af. Af figuren fremgår det, at de fleste skoler gør brug af en kombination af forskellige ansættelsestyper, hvorfor figuren summer til mere end 100 %. De fleste SPS-ansvarlige angiver, at de gør brug af støttegivere, som er internt ansat på skolen, og som samtidig er primært beskæftiget med støttearbejdet (68 %). En næsten lige så stor andel (66 %) af de SPS-ansvarlige angiver, at de benytter sig af støttegivere, der er internt ansatte, men også beskæftiger sig med undervisning. Over halvdelen (54 %) af de SPS-ansvarlige angiver endvidere, at de benytter sig af internt deltidsansatte, der primært beskæftiger sig med støttearbejdet, fx studentermedhjælpere, der ansættes som støttegivere. Det fremgår endvidere af figur 5.2, at 18 % af de SPS-ansvarlige angiver, at de gør brug af støttegivere ansat i et eksternt firma. Det kan fx være firmaer, der specialiserer sig i støttearbejdet med bestemte målgrupper, fx unge med autismespektrumforstyrrelser eller angst/depression.

FIGUR 5.2

Hvilke(n) type ansættelse(r) har SPS-støttegivere på jeres skole? (n = 56)

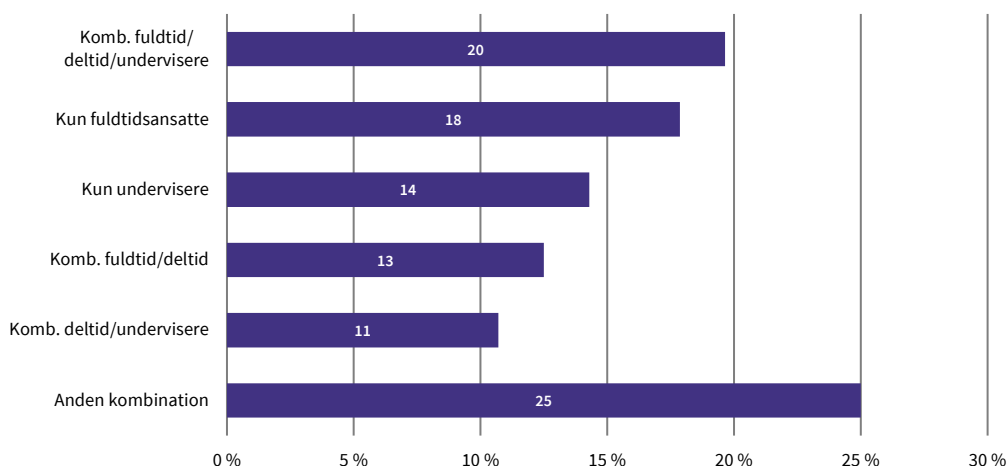
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

Note: Spørgsmålet er stillet som et multiple-choice spørgsmål, hvorfor procenterne summer til mere end 100 %.

Figur 5.3 belyser sammensætningen af ansættelsestyper på skolerne. Det fremgår af figuren, at der ikke ser ud til at være model, der er væsentlig mere fremtrædende end de andre. Mest udbredt (20 %) er modellen, hvor skolen både har fuldtidsansatte og deltidsansatte, der primært beskæftiger sig med støttearbejdet, samt ansatte, der både varetager undervisning og støttearbejde. Mindst udbredt (11 %) er modellen, hvor skolen både benytter undervisere, der samtidig varetager støttearbejde, samt deltidsansatte, der primært beskæftiger sig med støttearbejde. Ingen af de SPS-ansvarlige angiver, at skolerne kun benytter sig af eksterne eller deltidsansatte.

FIGUR 5.3

Hvilke(n) type ansættelse(r) har SPS-støttegivere på jeres skole? (n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

5.1.3 Forskel på, om skolerne benytter faste og fælles procedurer for SPS i oplæringsperioder

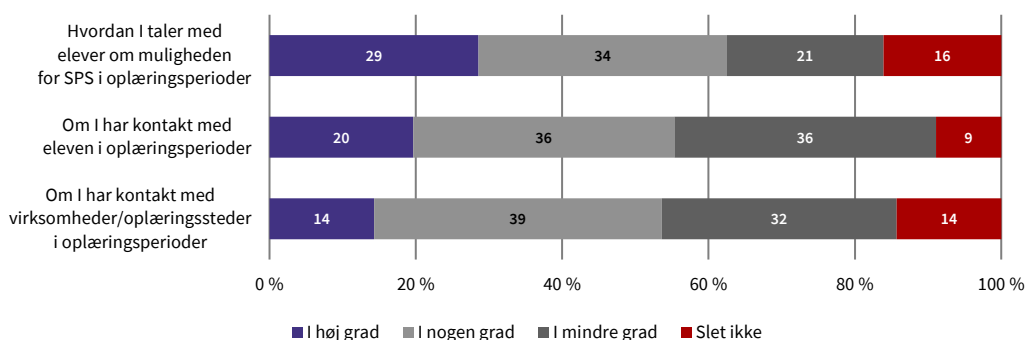
Kortlægningen viser, at der er forskel på, i hvilken grad der er faste og fælles procedurer for skolerne i praksis vedr. støtte i oplæringsperioder til SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser. Spændet i praksis kan ses, ved at det på nogle skoler er den enkelte støttegiver, der p.b.a. egne erfaringer må vurdere, hvad en god støtte skal indeholde, og hvordan denne skal organiseres, mens der på andre skoler er fastsat procedurer for, hvordan skolen eller SPS-teamet organiserer og udmønter støtten.

Tidligere EVA-udgivelser peger på, at understøttende procedurer for SPS-arbejdet er afgørende for at have et velfungerende SPS-tilbud på skolen. Bl.a. pegede EVA's evaluering af SPS på ungdomsuddannelserne på, at der er gode erfaringer med, at skolerne samarbejder med oplæringssteder, som de på forhånd ved er gode til at håndtere de lidt "skæve" elever, eller at skolerne på forhånd giver oplæringsstederne viden om forskellige diagnoser, og hvordan de bedst kan understøtte elever med særlige behov, fx via orienteringsbreve til oplæringsstederne (EVA, 2021).

Kortlægningen viser, at et mindretal af de SPS-ansvarlige angiver, at de i høj grad har faste og fælles procedurer for SPS-arbejdet på skolen, når eleverne skal i oplæring. Det gælder både, ift. hvordan de taler med elever om muligheden for SPS i oplæringsperioder, og ift. hvorvidt de har kontakt til elever og virksomheder/oplæringssteder undervejs i oplæringsperioden. Figur 5.4 viser fx, at 29 % af de SPS-ansvarlige angiver, at de i høj grad har faste og fælles procedurer for, hvordan de *taler med eleven* om muligheden for SPS i oplæringsperioder, 34 % angiver, at det i nogen grad er tilfældet, mens 37 % angiver, at de i mindre grad (21 %) eller slet ikke (16 %) har faste eller fælles procedure for dette. Andelen, der har fælles og faste procedurer, er endnu mindre, når det kommer til praksis for kontakt til henholdsvis elever og virksomheder i oplæringsperioderne.

FIGUR 5.4

I hvilken grad har dit SPS-team faste og fælles procedurer for... (n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

Variationen mellem skolernes praksis kommer også til udtryk i de kvalitative interview: Mens nogle SPS-ansvarlige beretter om en "håndholdt" støtte, der er afhængig af den konkrete støttegiver, oplever andre, at SPS er et fælles anliggende på skolen, som der eksisterer fælles retningslinjer for. Der er også skoler, der entrerer med et privat firma specialiseret i udsatte unge, som yder støtten i både skole- og oplæringsperioder, og som derfor systematisk arbejder med at støtte SPS-modtagere gennem hele uddannelsen.

Der er således stor forskel på, om skolerne eller de enkelte SPS-teams aktivt forholder sig til, hvilke procedurer og praksisser der bedst understøtter en god støtte for eleverne. Denne pointe fremgår også af EVA's tidligere udgivelser om SPS, men kortlægningens fund af den betydelige andel, der ikke har fælles og faste procedurer for SPS-arbejdet, og hvor skolens SPS-modtagere altså ikke alle møder et SPS-tilbud af høj kvalitet i oplæringsperioder.

Således peger analysen på, at der ligger et potentiale i, at skolerne arbejder med procedurer, der understøtter, at eleverne får den støtte, de har behov for, mens de er i oplæring.

5.1.4 Skoler arbejder forskelligt med at klæde støttegivere på

Man kan også understøtte skolens fælles SPS-praksis ved at klæde støttegivere, undervisere og øvrige medarbejdere, der er involveret i elevernes skolegang, på til at yde støtte og håndtere målgruppen i det hele taget. Der eksisterer ikke nogen formelle regler for, hvilke kompetencer støttegivere skal have, eller nogen krav om kurser eller opkvalificering. Tidligere EVA-udgivelser peger på, at der er stor forskel på den baggrund og de kompetencer, støttegiverne har, og udgivelserne indikerer, at dette kan have betydning for kvaliteten af SPS (EVA, 2019).

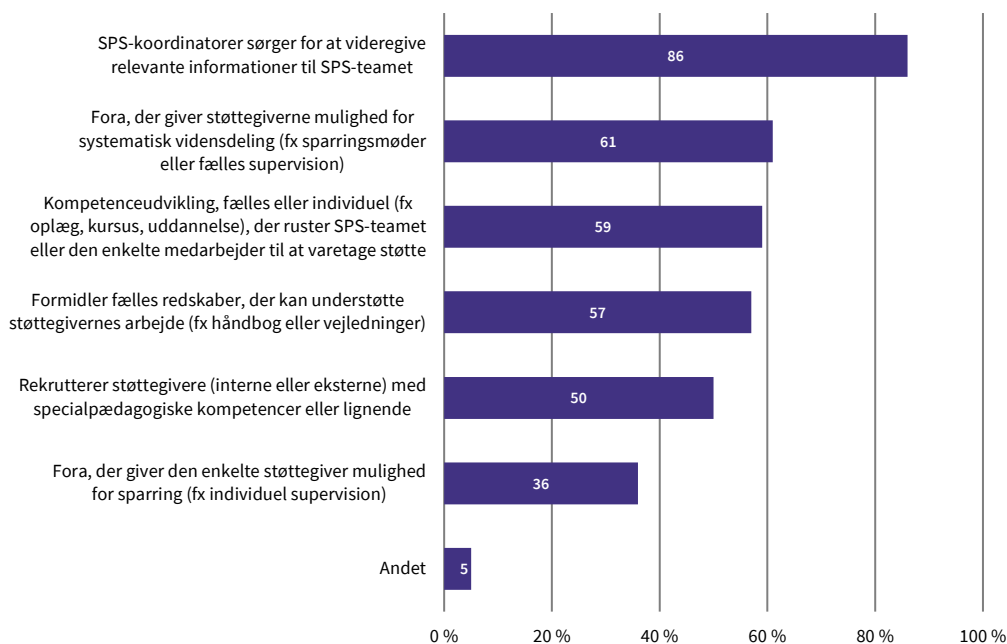
Kortlægningen viser, at den primære metode til at klæde SPS-teamet på er, at SPS-ansvarlige *"sørger for at videregive relevante informationer til SPS-teamet"*. Det angiver 86 % af de SPS-ansvarlige, at de gør brug af. Det fremgår af figur 5.5 nedenfor.

Det er godt halvdelen af de SPS-ansvarlige (mellem 57 % og 61 %), der angiver, at de gør brug af følgende: 1) formidler fælles redskaber, der kan understøtte støttegivernes arbejde, 2) anvender fælles eller individuel kompetenceudvikling, der klæder SPS-teamet eller den enkelte støttegiver på til at varetage støtten, 3) har fora, der giver støttegiverne mulighed for systematisk vidensdeling. Derudover angiver 50 % af de SPS-ansvarlige, at de rekrutterer medarbejdere med specialpædagogiske kompetencer, mens en mindre del af de SPS-ansvarlige (36 %) angiver, at de gør brug af fora, der giver den enkelte støttegiver mulighed for sparring.

I EVA's tidligere evaluering af SPS på ungdomsuddannelserne peges der bl.a. på, at særligt støttegivere, der arbejder med SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser, oplever et behov for større viden om målgruppen (EVA, 2021). Potentialet heri aktualiseres, i lyset af at det langt fra er alle skoler, der gør brug af metoder, der bidrager til at give støttegiverne viden og kompetencer, der kvalificerer deres støttearbejde og mødet med målgruppen.

FIGUR 5.5

Hvilke metoder bruger I for at sikre, at jeres SPS-team er klædt på til arbejdet? (n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

5.2 Skolers arbejde med at klæde oplæringssteder på til at tage imod elever, der får SPS

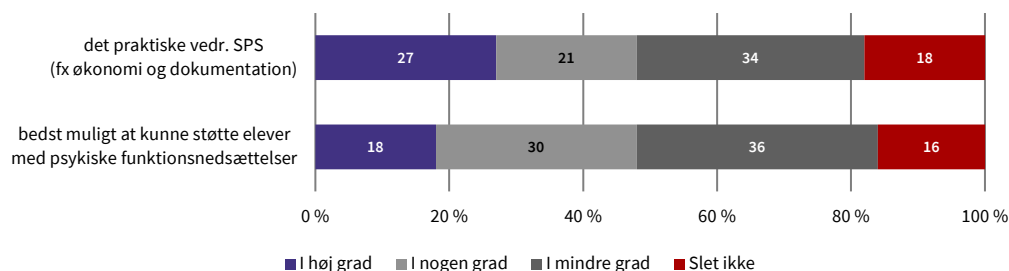
I det følgende beskrives, hvordan erhvervsskoler arbejder med at klæde oplæringssteder på til at arbejde med SPS, og deres samarbejde mere generelt.

5.2.1 Cirka halvdelen af skolerne klæder oplæringssteder på

Kortlægningen viser, at ca. halvdelen af skolerne på forskellig vis arbejder med at klæde oplæringssteder på til at støtte SPS-modtagere med psykiske funktionsnedsættelser i oplæringsperioder. Figur 5.6 viser, at 48 % af de SPS-ansvarlige angiver, at de i høj grad (27 %) eller nogen grad (21 %) arbejder systematisk med at klæde oplæringssteder på til det praktiske vedrørende SPS. Herudover svarer 48 %, at de i høj grad (18 %) eller nogen grad (30 %) klæder oplæringssteder på til bedst muligt at kunne støtte elever med psykiske funktionsnedsættelser. Samtidig betyder det, at ca. halvdelen af skolerne kun i mindre grad eller slet ikke arbejder systematisk med at klæde oplæringssteder på.

FIGUR 5.6

I hvilken grad arbejder I systematisk med at klæde oplæringsstedet/virksomheden på til... (n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

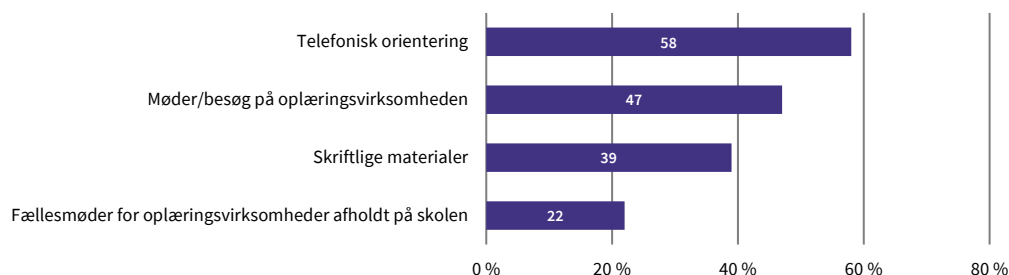
EVA's tidligere evaluering af SPS viste på baggrund af interview med elever og støttegivere, at der er et væsentligt potentiale i, at skolerne arbejder med procedurer, der understøtter, at elever får den støtte, de har behov for i oplæringsperioder (EVA, 2021). Det handler bl.a. om at klæde eleverne på til overgangen og en samtale med et oplæringssted og om, at skolen selv følger eleven, evt. ved at deltage i dialoger med oplæringsstedet, eller ved at en oplæringsstedet har kontaktoplysninger på elevens væsentlige støttegiver, som kan kontaktes ved behov. Da kortlægningen viser, at kun ca. halvdelen af skolerne allerede arbejder med at klæde oplæringssteder på, ser der altså ud til fortsat at være et væsentligt potentiale i at klæde virksomheder på til at modtage elever, der får SPS.

5.2.2 Oplæringssteder får særligt information per telefon eller på møder

De skoler, der i større eller mindre grad arbejder systematisk med at klæde oplæringsstederne på, gør brug af forskellige metoder. Figur 5.7 viser, at godt halvdelen af de SPS-ansvarlige svarer, at de i høj eller nogen grad klæder oplæringsvirksomheder på til det praktiske vedrørende SPS gennem telefonisk orientering (58 %) og/eller møde eller besøg på oplæringsvirksomheden (47 %). 39 % svarer, at de i høj eller nogen grad sender skriftlige materialer, mens 22 % holder fællesmøder for oplæringsvirksomheder på skolen.

FIGUR 5.7

Hvordan arbejder I systematisk med at klæde oplæringsstedet/virksomheden på til det praktiske vedr. SPS? (n = 36)

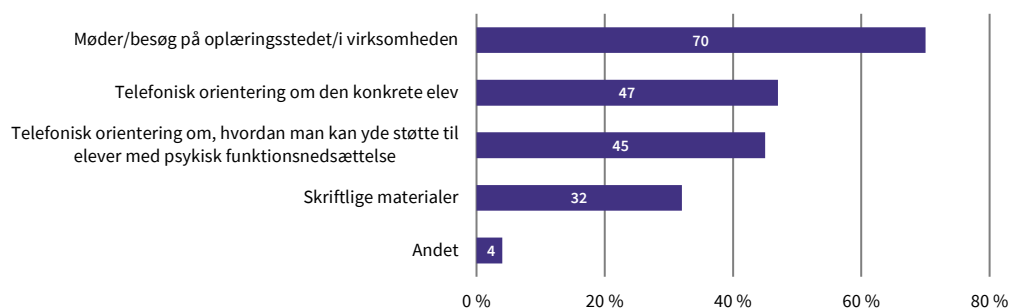
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

Note: Spørgsmålet er ikke stillet til respondenter, der har svaret "Slet ikke" på spørgsmålet: "I hvilken grad arbejder I systematisk med at klæde oplæringsstedet/virksomheden på til det praktiske vedr. SPS?". Derudover har der været en fejl i filteret for de første ti respondenter, der besvarede spørgeskemaet. Disse respondenter er ikke medtaget, og n er således lavere i denne figur.

Tilsvarende viser figur 5.8, at skolerne gør brug af følgende metoder til at klæde oplæringsvirksomhederne på til at kunne støtte SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser: 70 % svarer, at de i høj eller nogen grad har møder/besøg på oplæringsstedet, 47 % har telefonisk kontakt om den konkrete elev, mens 45 % har telefonisk kontakt om, hvordan man kan yde støtte til elever med psykisk funktionsnedsættelse mere generelt. 32 % gør brug af skriftlige materialer.

FIGUR 5.8

Hvordan arbejder I systematisk med at klæde oplæringsstedet/virksomheden på til bedst muligt at kunne støtte elever med psykiske funktionsnedsættelser? (n = 47)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

Note: Spørgsmålet er ikke stillet til respondenter, der har angivet "Slet ikke" i spørgsmålet "I hvilken grad arbejder I systematisk med at klæde oplæringsstedet/virksomheden på til bedst muligt at kunne støtte elever med psykiske funktionsnedsættelser?". Derfor er n lavere i denne figur.

EVA har tidligere gennemført en erfaringsopsamling af bl.a. skolers erfaringer med SPS i oplæringsperioder. Her fremgik det, at når skolerne arbejdede med at klæde oplæringssteder på, handlede det bl.a. om at give virksomhederne viden om, hvordan man som oplæringssted kan understøtte elever med nogle af de hyppigst forekommende diagnoser. Et andet greb var at afholde samtaler

med oplæringsstedet med henblik på at skabe en forståelse for den konkrete elevs udfordringer, før eleven starter i oplæringsperioden (EVA, 2022).

6 Oplæringssteders tilgang til SPS – og arbejde hermed

Dette kapitel har fokus på de SPS-ansvarliges oplevelse af oplæringssteders villighed til at modtage elever, der får SPS på baggrund af psykiske funktionsnedsættelser, og hvilke barrierer der er herfor.

Kapitlet viser, at mens størstedelen af de SPS-ansvarlige på skolerne oplever, at oplæringssteder langt hen af vejen er villige til at modtage elever, der får SPS grundet psykiske funktionsnedsættelser, er der knap en fjerdedel, der oplever, at det i mindre grad eller slet ikke er tilfældet. Skolerne vurderer, at virksomhedernes forbehold særligt handler både om usikkerhed, mht. hvor stor en opgave det vil være at støtte elever med funktionsnedsættelser, og hvilke kompetencer det kræver at yde støtte, men også om bekymring for, om eleven kan løfte opgaverne og vil passe ind. Det hænger også sammen med en usikkerhed ift. rammer, økonomi, og hvilket omfang af samarbejde der forventes af elevens skole.

I betragtning af, at oplæringssteder netop synes at efterspørge mere viden om SPS, indikerer spørgeskemakortlægningen et uforløst potentiale ift. at klæde virksomhederne bedre på. Både ift. at understøtte de oplæringssteder, der allerede tager i mod elever, der får SPS, og ift. at imødekomme de virksomheder, der har forbehold over for at modtage elever med støttebehov. Samtidig peger spørgeskemakortlægningen på, at der stadig er et stykke vej ift. at få alle oplæringssteder til løfte et samfundsmæssigt ansvar med henblik på at sikre at få flere unge gennem uddannelse og for at sikre mere faglært arbejdskraft.

6.1 Oplæringssteders villighed til at modtage elever, der får SPS på baggrund af psykiske vanskeligheder

I det følgende beskrives de SPS-ansvarliges oplevelse af oplæringssteders villighed til at modtage elever, der får SPS, og hvilke barrierer der er herfor.

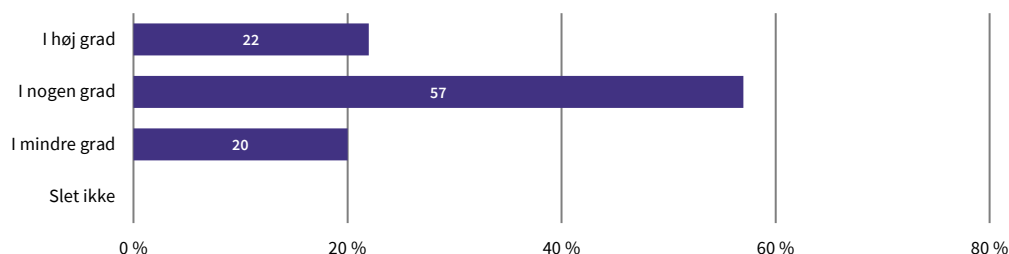
6.1.1 Oplæringssteder er oftest villige til at takke ja til SPS-modtagere

Kortlægningen viser, at de SPS-ansvarlige på skolerne langt hen af vejen oplever, at oplæringssteder er villige til at modtage elever, der modtager SPS på baggrund af psykiske funktionsnedsættelser. 79 % angiver, at det i høj (22 %) eller nogen grad (57 %) er tilfældet. Omvendt er der knap en fjerdedel af de SPS-ansvarlige, 20 %, der oplever, at virksomhederne i mindre grad er villige til dette (jf. figur 6.1).

FIGUR 6.1

I hvilken grad oplever I – generelt set – at oplæringsvirksomheder er villige til at modtage SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser?

(n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

6.1.2 Usikkerhed blandt oplæringssteder omkring rammer for SPS, og hvordan SPS-modtagere passer ind på arbejdspladsen

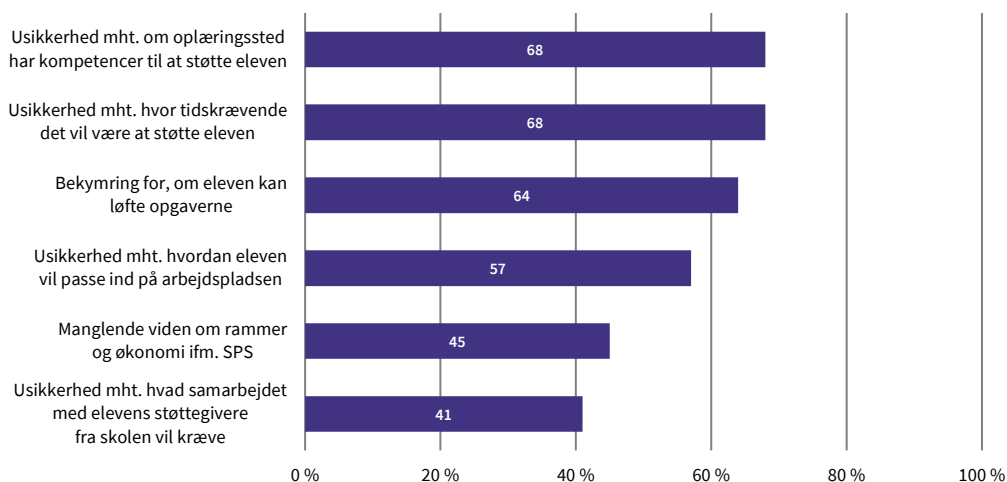
Når virksomheder ikke ønsker at modtage elever, der får SPS på baggrund af psykiske funktionsnedsættelser, handler det særligt om usikkerhed fra virksomhedernes side (jf. figur 6.2). Henholdsvis 66 % og 65 % af de SPS-ansvarlige oplever, at det i høj eller nogen grad handler om oplæringssteders usikkerhed, mht. hvor tidskrævende det vil være at støtte eleven, og om de har de rette kompetencer hertil.

Samtidig oplever skolerne, at oplæringsstederne har bekymringer, ift. hvordan eleven vil passe ind på arbejdspladsen. 62 % af de SPS-ansvarlige svarer, at oplæringsstederne i høj eller nogen grad er bekymret for, om eleven kan løfte opgaven, mens 55 % oplever, at oplæringssteder i høj/nogen grad er usikre, ift. hvordan eleven vil passe ind på arbejdspladsen.

Til sidst er det skolernes oplevelse, at oplæringssteder er usikre ift. rammer for SPS og et evt. samarbejde med erhvervsskoler. Henholdsvis 43 % og 40 % af de SPS-ansvarlige oplever, at det i høj/nogen grad handler om manglende viden om rammer/økonomi og usikkerhed, mht. hvad samarbejdet med elevens støttegivere fra skolen vil kræve, når oplæringssteder ikke ønsker at tage imod SPS-modtagere.

FIGUR 6.2

Andel, der svarer, at det i høj grad/nogen grad handler om nedenstående, når oplæringssteder ikke ønsker at modtage SPS-elever (n = 56)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

Note: Figuren viser kun de respondenter, der har angivet ”I høj grad” eller ”I nogen grad” på spørgsmålet: ”Når oplæringsstedet / virksomheden ikke ønsker at modtage SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser, i hvilken grad handler det da om følgende?”.

Af de kvalitative interview fremgår det, at de SPS-ansvarlige oplever, at der er forskel på oplæringssteders tilgang til SPS-modtagere, og at det bl.a. kan hænge sammen med, hvilken branche virksomheden tilhører, eller hvor stor virksomheden er. Opgaveløsningen og de personalemæssige ressourcer, der er i oplæringsvirksomheden, har betydning for, om virksomheden anser som muligt at afsætte ekstra tid til at støtte eleven i hverdagen, også selvom der følger kompensation med. Omvendt oplever de SPS-ansvarlige, at nogle oplæringssteder takker nej til SPS-modtagere uden nødvendigvis at være klar over, hvilke støtte- og kompensationsmuligheder der findes.

En anden pointe, de SPS-ansvarlige peger på, er imidlertid også, at det er besværligt, tidskrævende og administrativt vanskeligt for virksomhederne at søge kompensation. Der er flere eksempler på, at nogle virksomheder vælger at støtte SPS-modtagere uden at modtage kompensation, fordi de oplever det som uoverskueligt at søge kompensation. Det skyldes bl.a., at oplæringsstederne ikke selv kan søge kompensationen, men at det skal gå via skolerne. Denne proces kan være vanskelig, hvis skolerne ikke vejleder oplæringsstederne om processen og om, hvilken type dokumentation der er behov for. I interviewene findes der dog også eksempler på, at det er skolen, der er tovholder på ansøgninger og forløbsbeskrivelser, og som sørger for, at de bliver udfyldt med stikord for oplæringsstederne.

Selvom de SPS-ansvarlige har forståelse for de udfordringer, der kan afholde oplæringssteder fra at modtage elever med støttebehov, giver de samtidig udtryk for en opfattelse af, at oplæringsstederne har et samfundsmæssigt ansvar, der forpligter dem til i højere grad end i dag at gøre sig umage for at rumme elever med forskellige udfordringer med henblik på at sikre, at flere unge kommer gennem uddannelse og dermed bidrager til at sikre mere faglært arbejdskraft til fremtidens arbejdsmarked. De SPS-ansvarlige oplever, at der ligger et væsentligt potentiale i, at både oplæringssteder og erhvervsskolernes ledelser (jf. afsnit 3.3.1) aktivt understøtter gode uddannelsesforløb – også for de mest udsatte unge.

6.1.3 Forholdet mellem elev og oplæringsstedet har betydning

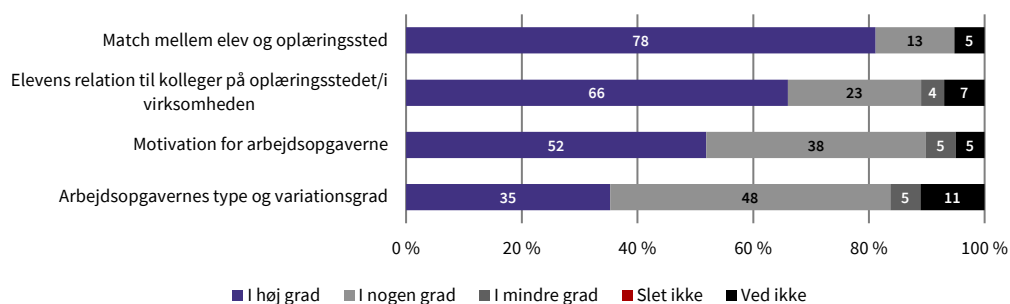
Kortlægningen viser desuden, at de SPS-ansvarlige oplever, at forholdet mellem SPS-modtagere og deres oplæringssteder har betydning for kvaliteten af den støtte, eleverne modtager. 91 % af de SPS-ansvarlige vurderer, at selve matchet mellem elev og oplæringsstedet i høj (78 %) eller nogen grad (13 %) har betydning for støttens kvalitet. Herudover vurderer 89 %, at elevens relation til kolleger på oplæringsstedet i høj (66 %) eller nogen grad (23 %) har betydning for kvaliteten. 89 %, at elevens relation til kolleger på oplæringsstedet i høj (66 %) eller nogen grad (23 %) har betydning for kvaliteten.

Derudover spiller karakteren af arbejdsopgaverne og elevens motivation for arbejdet også ind på kvaliteten af SPS. 90 % svarer, at motivation for arbejdsopgaverne i høj grad (52 %) eller nogen grad (38 %) har betydning for kvaliteten, mens 83 % svarer, at arbejdsopgavernes type og variationsgrad i høj grad (35 %) eller nogen grad (48 %) har betydning for kvaliteten.

Resultaterne lægger op til, at oplæringsstederne bør gøre en indsats for at understøtte, at eleverne kommer godt ind i hverdagen på virksomheden og overveje arbejdsopgaver og sammensætning af en arbejdsdag, der bedst muligt imødekommer den enkelte elevs ønsker og behov.

FIGUR 6.3

I hvilken grad SPS-ansvarlige vurderer, at nedenstående forhold har betydning for kvaliteten af den støtte, SPS-elever med psykiske funktionsnedsættelser modtager i oplæringsforløb

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsuddannelser, EVA, 2022.

Appendiks A – Litteraturliste

Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM). (2020). *Trepartsaftale om flere lærepladser og entydigt ansvar*. Lokaliseret 24. maj 2023 på: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf20/nov/201121-trepartsaftale-om-flere-laerepladser-og-entydigt-ansvar.pdf>.

EVA. (2019). *De fagprofessionelles perspektiv på SPS*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2021). *Evaluering af specialpædagogisk støtte på ungdomsuddannelserne, hovedrapport*. Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2022). *Bedre SPS til elever med psykiske funktionsnedsættelser – Erfaringsopsamling fra systematiske forløb på otte ungdomsuddannelser*. Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.

Appendiks B – Tabel

TABEL B.1

Repræsentativitet besvarelser vs. kontaktgrundlag

	Kontaktgrundlag		Besvarelser		Afvigelse (procent-point)
	Antal	Procent	Antal	Procent	
Region					
Hovedstaden	14	15 %	7	13 %	-2,9
Sjælland	8	9 %	7	13 %	3,7
Syddanmark	29	32 %	18	32 %	0,3
Midtjylland	28	31 %	17	30 %	-0,4
Nordjylland	12	13 %	7	13 %	-0,7
Total	91	100 %	56	100 %	
Skoletype					
Teknisk skole	14	15 %	9	16 %	0,7
Handelsskole	20	22 %	5	9 %	-13,0
Landbrugsskole	8	9 %	8	14 %	5,5
SOSU-skole	12	13 %	11	20 %	6,5
Kombinationsskole	37	41 %	23	41 %	0,4
I alt	91	100 %	56	100 %	

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige på erhvervsskoler, EVA, 2022 + udtræk fra institutionsregistret.
 Note: En chi2-test viser, at der samlet set ikke er signifikante afvigelser i fordelingerne mellem besvarelser og kontaktgrundlag, hvad angår både region og skoletype.

Erhvervsskolars arbejde med specialpædagogisk støtte (SPS) i oplæringsperioder

© 2023 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: iStock

ISBN (www) 978-87-7182-683-8

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk